

LES DONES A LA POLÍTICA

**Les representants polítiques
lleidatanes de la democràcia ençà**

A totes les polítiques lleidatanes entrevistades, d'un pes fonamental en la política catalana, que en tot moment s'han mostrat receptives i ens han dedicat un espai del seu valuós temps. El contacte directe amb elles, sens dubte, m'ha enriquit com a persona i com a estudiant.

A la meva tutora, la Marisa Torres, que ha volgut i ha sabut fer seu el comandament d'un tren amb el trajecte iniciat.

A l'Eduardo López, per ajudar-me des del primer moment i per engrescar-me i animar-me quan ha calgut.

A la meva família, especialment la meva mare i la meva germana, per la seva paciència i la seva col·laboració.

Gràcies

(...)Resolved lo que queráis, pero afrontando la responsabilidad de dar entrada a esa mitad de género humano en política, para que la política sea cosa de dos, porque solo hay una cosa que hace un sexo solo: alumbrar; las demás las hacemos todos en común, y no podéis venir aquí vosotros a legislar, a votar impuestos, a dictar deberes, a legislar sobre la raza humana, sobre la mujer y sobre el hijo, aislados, fuera de nosotras. Clara Campoamor("El voto femenino y yo". Editorial Horas.

Madrid, 2006, p.107)

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ	5
1. LES DONES I LA POLÍTICA: EL DRET A VOTAR	7
2. PARTICIPACIÓ POLÍTICA DE LES DONES ESPANYOLES DE LA DEMOCRÀCIA ENÇÀ	10
Administració Local	10
Administració Provincial	12
Administració Autònoma	13
Administració Estatal	15
Administració Europea	17
3. LA PARTICIPACIÓ POLÍTICA DE LES DONES DE PONENT	18
Dones a l'Ajuntament d'Alcoletge	18
Dones a l'Ajuntament de Lleida	18
Dones a la Diputació de Lleida	19
Lleidatanes al Parlament de Catalunya	20
Lleidatanes a les Corts espanyoles	20
Lleidatanes al Senat	20
4. LES VEUS I LES IDEES DE LES POLÍTiques LLEIDATANES	21
5. CARA A CARA AMB REPRESENTANTS POLÍTiques LLEIDATANES	25
Una menció especial: Maria Rúbies i Garrofé	25
Representants polítiques entrevistades	26
Entrevista a Magda Ballester i Sirvent, PSUC	26
Entrevista a Maria Burgués i Burgués, PSC-PSOE	29
Entrevista a Alexandra Cuadrat i Capdevila, PSC-PSOE	32
Entrevista a Teresa Cunillera i Mestres, PSC-PSOE	34
Entrevista a Maria Dolors López, PPC	37
Entrevista a Pilar Nadal i Reimat, PSC-PSOE	38
Entrevista a Bea Obis i Aguilar, CiU	41
Entrevista a Mercè Rivadulla i Gràcia, Iniciativa per Catalunya	43
Entrevista a Teresa Ribes i Utgé, Convergència Democràtica	47
Entrevista a Angeles Ribes, Ciutadans	50
Entrevista a Conxita Tarruella i Tomàs, Unió Democràtica	52
Entrevista a Marta Vilalta i Torres, ERC	55
6. CONCLUSIONS	59
7. BIBLIOGRAFIA	61
Llibres	61
Articles	61
Webgrafia	61
8. DIETARI PERSONAL	62
Correu enviat a totes les polítiques entrevistades	62
La presa de contacte	63
Missatges electrònics amb les representats polítiques	64
Sra. Magda Ballester i Sirvent	64
Sra. Teresa Cunillera i Mestres	66
Sra. Alexandra Cuadrat i Capdevila	68
Sra. Angeles Ribes	69
Sra. Marta Vilalta i Torres	70
Sra. M ^a Dolors López i Aguilar	71
Sra. Mercè Rivadulla i Gràcia	71
Correu enviat al Sr. Emili Grau	72

INTRODUCCIÓ

No voldria començar sense dir que allò què em va empènyer a la realització d'aquest treball de recerca va ser la curiositat i l'interès per conèixer el paper desenvolupat per les dones al món de la política, un món històricament masculí i en ocasions infravalorat però en el qual, indubtablement, es prenen les decisions més rellevants que afecten al nostre model de vida. Així doncs, mirant enrere però sense deixar de banda el present, hem procurat plasmar les idees, les experiències, les aportacions, la lluita i les dificultats a què s'han hagut d'enfrontar les dones de Lleida que han volgut endinsar-se en el món de la política. Era evident que el treball no podia englobar totes les representants polítiques de la història de Lleida i vam decidir començar a acotar el tema. Ens centràrem en aquelles presents en política des de la instauració de la democràcia fins avui i a més a més intentaríem entrevistar-ne algunes.

D'aquesta manera es va iniciar la nostra tasca i vam decidir d'estructurar el treball en dos grans blocs temàtics: una primera part on, per situar-nos, vam creure convenient redactar un marc teòric i parlar dels primers moviments sufragistes amb més ressò internacional per prendre consciència de la lluita de les seves capdavanteres, i una altra on procuràrem mostrar la nostra realitat més propera en l'entorn lleidatà.

Així, presentem els inicis de les reivindicacions dels drets de la dona als Estats Units i a Anglaterra. A continuació, atenem les circumstàncies d'aquest moviment a Espanya, on destaca la figura de Clara Campoamor pel seu compromís i la seva tenacitat en aquesta lluita.

Tot seguit presentem uns gràfics fruit de la investigació sobre la participació de la dona en les diferents institucions polítiques que ens permeten constatar l'evolució de la seva participació des de la instauració de la democràcia fins a l'actualitat. Aportem dades de la seva implicació a les administracions provincial, autonòmica, estatal i europea. Com a complement d'aquest mirall ampli de la participació de la dona en la política, s'hi reflecteix la representativitat que tenen les dones de ponent en les diferents institucions.

Volem remarcar l'interès de tot aquest apartat atès que la informació que es detalla als gràfics no era recollida en cap dels llibres que hem consultat i, per tant, els hem elaborat nosaltres mateixos per mitjà de la cerca de l'Acta de constitució de cada legislatura a les pàgines web de cada ens administratiu. Pel que fa als ajuntaments de Lleida i d'Alcoletge, n'hem visitat l'arxiu perquè en el primer cas només estan digitalitzades les actes de les dos darreres legislatures i en el segon no n'hi ha cap de disponible al web municipal.

A més, ens va semblar imprescindible incorporar la visió i les experiències viscudes per les nostres representants per tal de poder conèixer millor la seva realitat. I ho hem fet per mitjà d'entrevistes a les polítiques dels diferents partits que conformen l'arc parlamentari, la qual cosa ens ha permès comparar les vivències i sensacions experimentades per les pioneres

en aquest món i les d'aquelles que s'hi han incorporat amb el pas del temps. Amb això hem pogut aprofundir i aportar una imatge més propera i personal de les entrevistades. Així, d'una banda oferim les seves fites de caire professional i, al mateix temps, podem gaudir de la seva vessant més humana.

Amb aquest propòsit, a mitjan estiu vam preparar amb la meva tutora una carta de presentació explicant el contingut del treball i demanant la seva col·laboració per fer-los una entrevista personal o, en cas que no fos possible, amb la tramesa de les preguntes per escrit. Aquesta carta la vam fer arribar per correu electrònic a totes aquelles dones amb més ressò en la política lleidatana i procurant que hi hagués representants de tots els partits polítics i amb càrrecs diversos.

Amb relació al procés d'elaboració ha estat, en general, una mica lent atès que no depenia tant sols de la nostra disponibilitat sinó també de la de les representants escollides i de la seva rapidesa en la resposta. Malgrat això, ha resultat gratificant anar rebent els correus de les diverses polítiques i poder anar elaborant pas a pas el corpus del nostre estudi.

Finalment, cal afegir que al treball hi ha de dotze entrevistes, set de les quals les hem fet de forma presencial (entrevistant-nos directament amb la persona) i cinc per escrit (recollint i transcrivint els correus que les representants polítiques han tingut l'amabilitat de contestar). A través d'aquestes entrevistes i de les respostes obtingudes hem comparat diversos aspectes com els motius que van portar cada dona a endinsar-se al món de la política, les dificultats que s'ha trobat cadascuna en el camí pel fet de ser-ho i les seves impressions personals sobre allò que s'ha aconseguit i, sobretot, allò que creuen que cal fer per assolir la plena igualtat.

Som conscients que com en tot treball d'investigació que es proposa una aproximació a la realitat, correm el risc de presentar-la potser esbiaixada o incompleta. El nostre interès, malgrat les dificultats, ha estat el de corregir aquest factor d'errada i completar un text escrit que reflectís el contingut de les xerrades així com el dels fets històrics i sociològics de la realitat de les representants polítiques lleidatanes. Creiem haver aportat una perspectiva força real que ens ha permès apropar-nos fins i tot a la persona que ostenta el càrrec de representació i, alhora, mostrar les divergències de pensament que no deixen de ser sinó la prova de la riquesa ideològica en què es manifesta el sistema democràtic. Tant de bo aquesta opinió nostra pugui ser compartida pels lectors.

1. LES DONES I LA POLÍTICA: EL DRET A VOTAR

Molt lluny queden avui en dia els temps en què es van començar les reclamacions en favor del vot de les dones. Però per fixar una data i un moment en l'època contemporània podríem dir que és a partir de la consecució d'aquest dret quan comença la participació activa de la dona en la política.

D'exemples anteriors, de protestes en favor dels drets de la dona al llarg de la història, en trobarem tants com vulguem, tot i que mai les circumstàncies socials responguin a la participació popular en la seva elecció. La societat occidental entén que passa alguna cosa a la seva base quan comencen els moviments sufragistes. Als Estats Units es remunten al decenni 1840-1850, els quals tindran la seva culminació en la Convenció dels Drets de la Dona¹ celebrada a Seneca Falls, estat de Nova York, al juliol de 1848. Malgrat això, la guerra de Secessió nord-americana va suposar un parèntesi que només va servir per re-fredar les expectatives que s'havien iniciat en aquella societat. A la seva fi es va concedir el dret de vot als esclaus homes alliberats, mentre que es va continuar negant a les dones. Les líders del moviment aviat es van adonar que seria una batalla que haurien de guanyar amb la seva pròpia empenta, i que ningú els concediria cap favor en pro de les seves demandes. A principis del s.XX només hi havia quatre estats que haguessin concedit el dret de vot a les dones. Les organitzacions sufragistes van haver de lluitar contra tot tipus de dificultats i repressions, fins que al 1918, la Cambra de Representants va votar a favor de l'esmena Susan Anthony, segons la qual el dret dels ciutadans dels EUA al vot no serà denegat ni limitat pels EUA, ni per cap Estat, per raó de sexe. Una vegada va ser ratificada per cada estat es va incorporar definitivament a la Constitució, l'any 1920.

També a mitjans del s. XIX es remunten les reivindicacions del vot femení a Anglaterra. Al 1866, quan només podien votar els caps de família i els propietaris, John Stuart Mill² va presentar una petició signada per 1.500 dones exigint la reforma que inclogués el sufragi femení. Després de diverses negatives, al 1903 es va crear la Unió Social i Política Femenina (la WSPU) que va assumir la reivindicació d'aquest dret amb tota mena d'accions de lluita. Aquesta organització va ser liderada per Emmeline Pankhurst³ i les seves filles.

¹ La Convenció del Seneca Falls va ser la primera convenció sobre els drets de la dona als Estats Units, duta a terme del 19 de juliol al 20 de juliol de 1848 a Seneca Falls (Nova York, Estats Units). Aquesta trobada és considerada àmpliament com el moment fundacional del feminisme als EUA. http://es.wikipedia.org/wiki/Convenci%C3%B3n_de_Seneca_Falls [Data de consulta: 14/12/2013]

² John Stuart Mill (Pentonville, Londres, Anglaterra, 20 de maig de 1806 - Avinyó, França, 8 de maig de 1873) fou filòsof i economista anglès i el pensador liberal més influent del segle XIX. Defensava l'utilitarisme, la teoria ètica ja proposada pel qui fou el seu padrí Jeremy Bentham. http://ca.wikipedia.org/wiki/John_Stuart_Mill [Data de consulta: 23/12/2013]

³ (Manchester, 1858 - Londres, 1928) fou una de les fundadores del moviment sufragista britànic. http://ca.wikipedia.org/wiki/Emmeline_Pankhurst Vegi's també la informació que aporta: <http://www.ub.edu/ciudadania/hipertexto/evolucion/trabajos/0003/4/11.htm> [Data de consulta: 14/12/2013]

Dins les seves accions es compten encadenaments, manifestacions, empresonaments, vagues de fam, rompiment de vidres, incendis provocats i fins i tot el suïcidi d'una de les seves membres. Com es dedueix d'aquesta ràpida valoració de les seves activitats, el moviment va adquirir un to força violent a les Illes Britàniques. I no va ser fins a l'acabament de la I Guerra Mundial quan es va atorgar, mitjançant l'Acta de Representació del Poble, el vot a les dones.

El procés sufragista a España va seguir unes passes molt semblants als anteriors. Es cristallitzà als anys 20 del segle passat després d'una gestació iniciada al s. XIX. El vot femení va ser aprovat per les Corts de la Segona República el 1931. És remarcable l'intens debat que va generar un enfrontament d'opinions que encara ressona a la memòria històrica i política del país.

L'assoliment d'aquest dret va ser precedit d'una sèrie de reivindicacions i d'intenses lluites socials on destaca el moviment de les dones treballadores del sector tèxtil català. Des de 1901 fins a 1914, les seves accions de protesta es van caracteritzar per la valentia i el radicalisme. El cas de les dones treballadores de Sabadell, per exemple, constitueix un exemple del moviment de les dones treballadores a tota Espanya, com el de les *cigarreras* de Madrid i Sevilla⁴.

A l'abril de 1924, un Reial Decret promulgat pel govern de Primo de Rivera⁵ va reconèixer el dret de vot de les dones solteres i vídues, però va excloure les dones casades "ya que podían ejercerlo contra sus maridos", un gest paternalista semblant a aquell que havia concedit Mussolini⁶ a les dones italianes. Però aquí no es va poder concretar, tot i haver-se reconegut, pel sol fet que no es van convocar eleccions. A més, cal especificar que el reconeixement de vot de les primeres va ser acceptat, més que per una qüestió de sexe, pel seu paper de cap de família en absència del pare o el marit.

No va ser fins el 1931 que es va aconseguir el vot "integral". Aquest triomf social no hauria estat possible, molt probablement, sense la figura política de la diputada Clara Campoa-

⁴ Les cigarreres de 1885 y 1886, un grup de dones que es van aixecar en contra l'agressió que suposaven les vexacions, el canvi en el ritme de treball, els acomiadaments, la introducció de les màquines... Aquesta forma de protesta violenta de les dones va tenir millors resultats que les organitzades pels sindicats masculins. Tot i la repressió i el càstig van acabar obtenint la modificació de l'estratègia de la Societat Arrendatària de canviar l'organització en l'empresa. ARENAS POSADAS, Carlos, *Sevilla y el Estado, 1982-1923 Una perspectiva local de la formació del capitalismo en España.*, Ed. Grafivalme S.L, Sevilla, 1995

⁵ (Jerez de la Frontera, 8 de gener de 1870 - París, 16 de març de 1930) fou un militar espanyol que exercí una dictadura (Dictadura de Primo de Rivera) ostentant el càrrec de President del govern espanyol (1923-1930). Font de la informació: http://ca.wikipedia.org/wiki/Miguel_Primo_de_Rivera_Orbaneja [Data de consulta: 21/12/2013]

⁶ (Dovia di Predappio, Forlì, Regne d'Itàlia, 29 de juliol del 1883 - Giulino di Mezzegra, 27 d'abril del 1945), fou el cap d'estat dictatorial d'Itàlia durant el període de 1922 fins al 1943. Va ser el creador d'un règim antidemocràtic anomenat feixisme, en el qual ell va rebre el sobrenom de Duce (guia o cap). Font de la informació: http://ca.wikipedia.org/wiki/Benito_Mussolini [Data de consulta: 21/12/2013]

mor⁷, que va ser-ne una gran defensora i va obtenir mitjançant la seva gran capacitat discursiva i intel·ligència els plens drets electorals per a les dones. Abans, el govern provisional de la Segona República havia concedit el vot solament als homes majors de vint-i-cinc anys, però va determinar que també podrien ser elegits diputats les dones i els mossens. A les eleccions a Corts Constituents de juny de 1931 van sortir elegides únicament dues dones: Clara Campoamor (Partit Radical) i Victòria Kent⁸ (Partit Radical Socialista), totes per la província de Madrid.

Els agres debats que es van crear al Parlament s'originaren per la demanda de Campoamor que s'havia de deixar a la dona "manifestarse tal cual es" davant de les argumentacions dels partidaris del Govern de concedir el vot a a les dones a partir dels quaranta-cinc anys, perquè fins a aquella edat no estava capacitada "la bella mitad del genero humano". L'oposició al dret de vot per a les dones sustentava que el sufragi femení constituiria un perill per a la República, adduint que propiciaria el triomf de l'Església i, consegüentment, de les dretes, per la influència que tenien sobre les dones.

Campoamor va haver d'enfrontar-se a les habituals campanyes -amb o sense suport científic- que argumentaven la insuficiència en voluntat i intel·ligència del sexe femení. Amb la seva defensa en els debats parlamentaris va guanyar el sufragi femení per 161 vots a favor i 121 en contra, l'1 d'octubre de 1931. La Cambra es componia de 470 diputats, dels quals 188 es van quedar sense votar, és a dir, el 40% dels diputats no van ser-hi presents o es van abstenir. Vegi's aquí l'interès que va despertar aquesta qüestió.

La Història i les seves imprevisibles vicissituds van fer que només poguessin votar al 1936 i a partir de les eleccions de 1977 fins ara. Si ho haguéssim de valorar per això, probablement no considerariem profitós l'esforç realitzat, si no fos per l'assoliment d'un dret que va integrar-nos dins de la realitat del món occidental on sempre hem volgut pertànyer.

⁷ (Madrid, 12 de febrer de 1888 – Lausana, Suïssa, 30 d'abril de 1972), fou una advocada, escriptora i política activa durant el període de la Segona República Espanyola i defensora dels drets de la dona. Després de realitzar diversos oficis, entre ells el de telefonista, va obtenir el 1924 el títol en Dret per la Universitat de Madrid. S'incorpora al Partit Republicà Radical el 1929. Dos anys més tard, és elegida pel poble de Madrid per ocupar un escó al Congrés de Diputats de la Segona República Espanyola. Va destacar com a diputada, principalment per la defensa que va fer dels drets de la dona. Va introduir al Parlament la Llei de Drets del Nen, a més de participar en l'elaboració i defensa de la polèmica Llei del Divorci. A la fi, el 31 d'octubre de 1931, va aconseguir que en aquest país es doni per inclosa la igualtat de drets electorals de l'home i de la dona. En la defensa del vot femení, fou abandonada pel seu propi partit, comptant només amb el suport del Partit Socialista Obrer Espanyol, que a tota hora va votar solidàriament amb la causa de la dona, amb la de Clara Campoamor, als articles per ella presentats. Font de la informació: [http://ca.wikipedia.org/wiki/ Clara_Campoamor](http://ca.wikipedia.org/wiki/Clara_Campoamor) [Data de consulta: 21/12/2013]

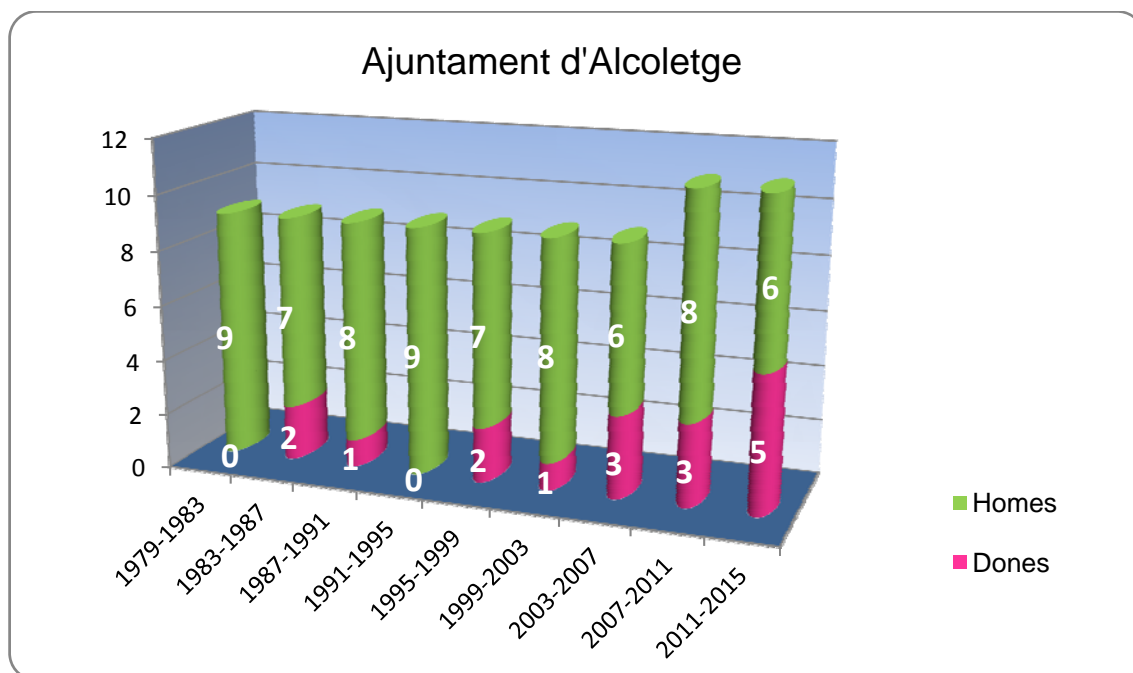
⁸ Victoria Kent Siano (Màlaga, 6 de març de 1898 - Nova York, 25 de setembre de 1987) fou la primera advocada en exercir a Espanya, i la primera dona al món que va intervenir davant d'un Tribunal Suprem de Guerra i Marina. Afiliada al Partit Radical Socialista, va ser escollida diputada de les Corts Constituents per Madrid a les eleccions generals espanyoles de 1931. Font de la informació: [http://ca.wikipedia.org/wiki/ Victoria_Kent](http://ca.wikipedia.org/wiki/Victoria_Kent) [Data de consulta: 21/12/2013]

2. PARTICIPACIÓ POLÍTICA DE LES DONES ESPANYOLES DE LA DEMOCRÀCIA ENÇÀ

Per tal de fer un estudi de la participació de les dones a la política des de la instauració de la democràcia fins avui, hem agafat com a mostra un municipi petit com Alcoletge, una ciutat capital de província com Lleida, un ens de representació territorial com la Diputació de Lleida, un ens autonòmic amb l'òrgan legislatiu i executiu, un ens estatal com les Corts Generals amb detall del Congrés i del Senat i per últim un òrgan a nivell Europeu com és el Parlament.

Els gràfics ens mostren la formació de les diferents corporacions des de la democràcia fins a l'actualitat i a més a més ens informen de la representació en funció del sexe en cada legislatura. Aprofitem també per assenyalar la representació de les dones lleidatanes quan aquesta es produeix per sobre de l'àmbit provincial.

Administració Local

Font: Elaboració pròpia en base a les dades extretes de les actes dels plens de l'Ajuntament d'Alcoletge.

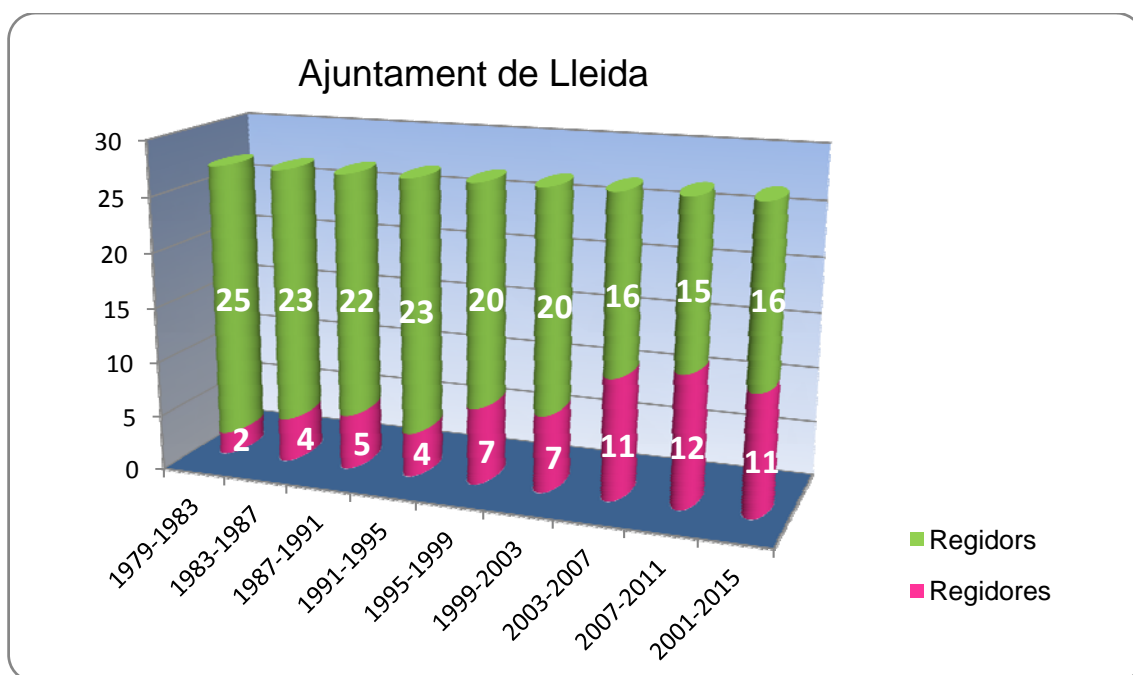
Observant el gràfic ens adonem que, durant les sis primeres legislatures la presència femenina és nul·la o molt baixa, després hi ha un increment gradual fins arribar a la darrera legislatura on la participació podem dir que és paritària.

Una dada important que es desprèn de l'estudi de les dades obtingudes per la formació d'aquest gràfic però que no s'hi representa, és el fet que en la legislatura de l'any 1983-

1987 apareix la primera dona alcaldessa del municipi d'Alcoletge. La Sra. Rosa del Carme Camps Cortassa formava part d'aquesta corporació com a primera tinent d'alcalde, i va passar a ser alcaldessa a causa de la mort de l'alcalde, Ramon Pascual.

Una dona assoleix per primera vegada la màxima representació del municipi a l'any 1987, però com a conseqüència d'un fet circumstancial.

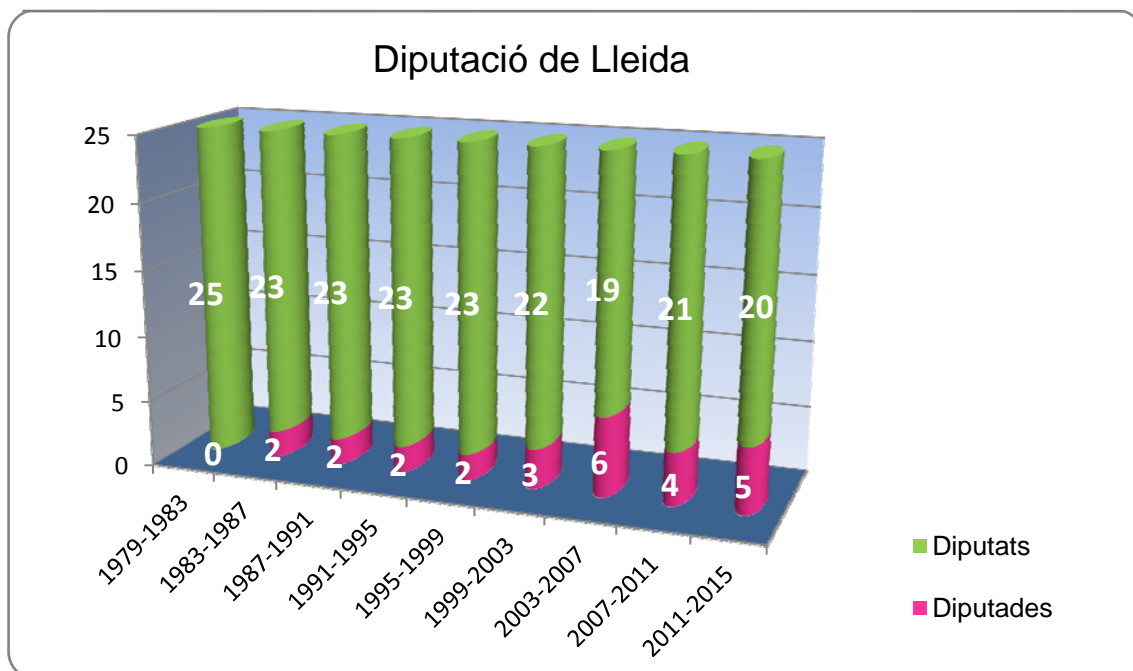
Una altra dada a tenir en compte és que d'aquestes nou legislatures, quatre han estat encapçalades per una dona. Cal indicar que l'actual alcaldessa del municipi, Alexandra Cuadrat, també és diputada provincial.

Font: Elaboració pròpia en base a les dades extretes de les actes dels plens de l'Ajuntament de Lleida del fons de l'Arxiu Municipal.

Una dada important de l'estudi del gràfic que representa les diferents corporacions de La Paeria és que des de la primera legislatura fins a l'actual hi ha hagut representació femenina, en menor o major nombre, però mai no ha estat nul·la. En la primera legislatura la participació de la dona únicament representava un 7%, en la segona aquest percentatge ja es dobla mantenint-se en el mateix nivell fins a la quarta legislatura, o sigui fins a l'any 1995. En la cinquena (1995-1999) i sisena (1999-2003) legislatura la participació de la dona és del 25% i és en les tres darreres quan la participació de la dona arriba fins un 44%.

Administració Provincial

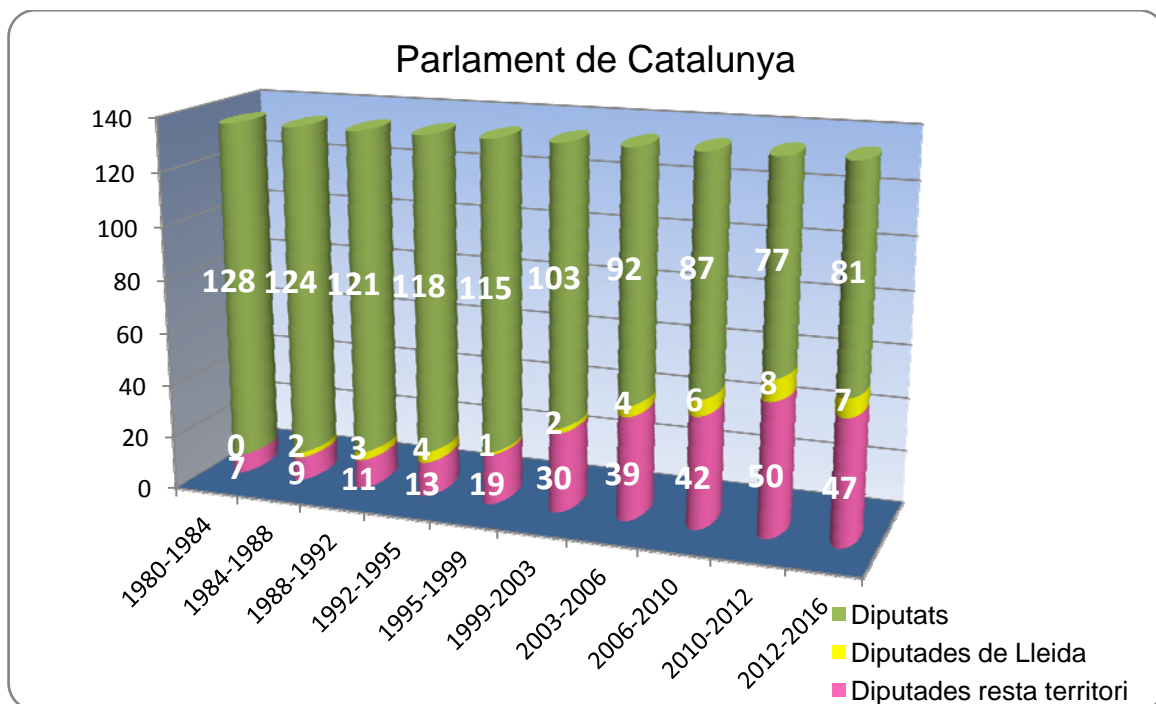

Font: elaboració pròpia en base a les dades extretes de les actes dels plens de la Diputació de Lleida⁹

D'aquest gràfic se'n desprèn que la representació femenina en aquest òrgan territorial no ha tingut la mateixa evolució que en les corporacions analitzades anteriorment. Cal afegir que l'elecció dels diputats provincials es fa en funció dels regidors que obté cada partit polític en els diferents municipis, per àmbit judicial i dins de la mateixa província. Els diputats els designa el partit i aquí ens trobem una mostra del lideratge masculí dins els partits.

⁹ <http://www.diputaciolleida.es/diputacio/arxiu-basesdades.html> [Data de consulta: 6 de desembre de 2013]

Administració Autònoma

Font: Elaboració pròpia en base a les dades extretes de les actes dels plens del Parlament de Catalunya¹⁰

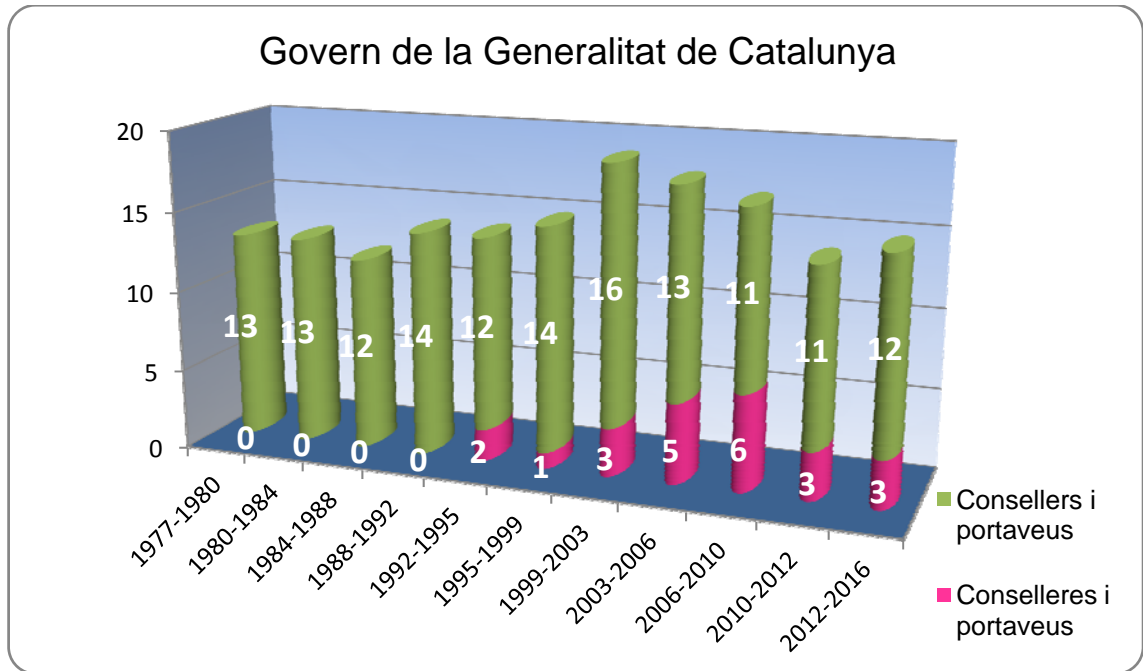
El nombre de dones al Parlament de Catalunya ha evolucionat progressivament passant d'un 5'18% l'any 1980 fins arribar a un 40% en la legislatura actual.

Les dones van augmentant la seva representació, amb diferències poc significatives, les cinc primeres legislatures per passar a un repunt important en la sisena (1999-2003), setena (2003-2006) i vuitena (2006-2010), i assolint els mínims establerts per la Llei de paritat¹¹ en les dues darreres.

Centrant-nos en les representants lleidatanes al Parlament, observem que tot i que en la primera legislatura no hi van ser presents, en les tres següents el nombre era major que en l'actualitat. (Comparativa proporcional: Legislatura 1992/1995 = 30'76% i Legislatura 2012/2016 = 14'89%)

¹⁰ <http://www.parlament.cat/web/composicio> [Data de la consulta: 14 de novembre de 2013]

¹¹ Llei Orgànica 3/2007 per a la Igualtat efectiva homes i dones. En el seu títol II capítol 14 diu: "Criteri generals d'actuació dels poders públics [...] 4) La participació equilibrada de dones i homes en les candidatures electorals i en la presa de decisions. En la disposició addicional primera diu: "Als efectes d'aquesta Llei s'entén per composició equilibrada la presència de dones i homes de manera que, en el conjunt a que es refereixi, les persones de cada sexe no superin el 60% ni siguin menys del 40%.

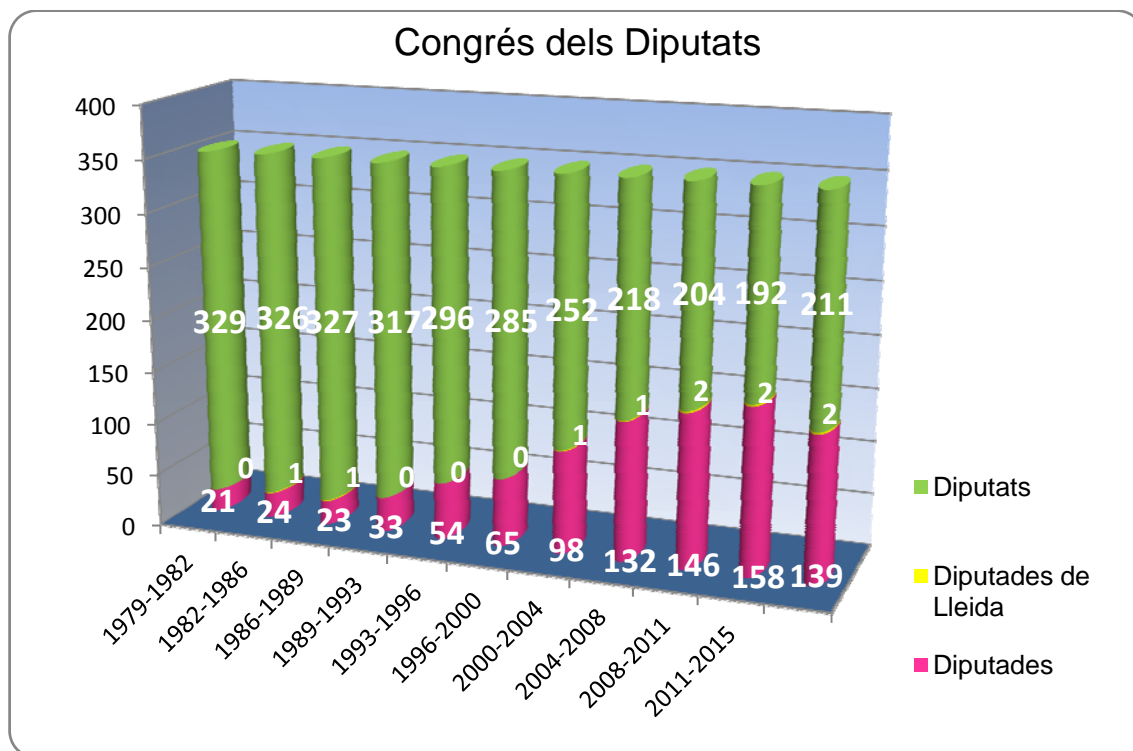

Font: elaboració pròpia en base a les dades extretes de les actes dels plens del Govern de la Generalitat¹²

El gràfic anterior palesa que cap dona va formar part del Govern de la Generalitat durant les quatre primeres legislatures i en la resta la seva participació no ha evolucionat de manera creixent i contínua. Actualment de quinze consellers i portaveus únicament tres són dones. Aquesta situació l'imputaríem al fet que la presidència del govern durant tots aquests anys ha estat masculina i és el president qui tria els membres del govern sense obligatorietat del compliment de la Llei de Paritat.

¹² http://ca.wikipedia.org/wiki/Govern_de_Catalunya [Data de la consulta: 14 de novembre de 2013]

Administració Estatal

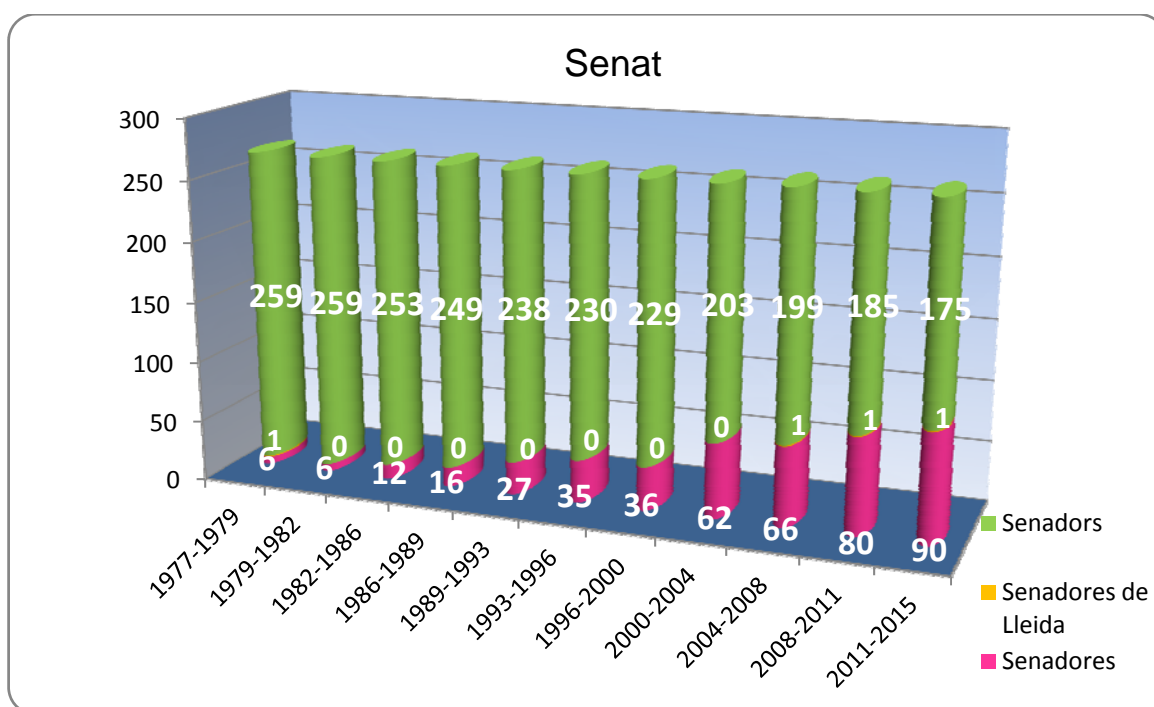

Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes de la web del Parlament Espanyol¹³

Aquest gràfic mostra la composició del Congrés de Diputats des de les Corts Constituents fins a la legislatura actual. Podem observar que, dels 350 diputats que el formen, si bé hi hagut una evolució constant de la participació de la dona, mai ha estat igual al nombre d'homes. La legislatura 1977-1979 és la que té la mínima representació femenina amb un 6% passant al 39'71% en la darrera.

Cal destacar que les dones de ponent també han estat i són presents al Congrés de Diputats, màxim òrgan legislatiu.

¹³ http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Diputados/Historia1977_2008 [Data de la consulta: 18 de novembre de 2013]

Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes del web de Senado Espanyol¹⁴

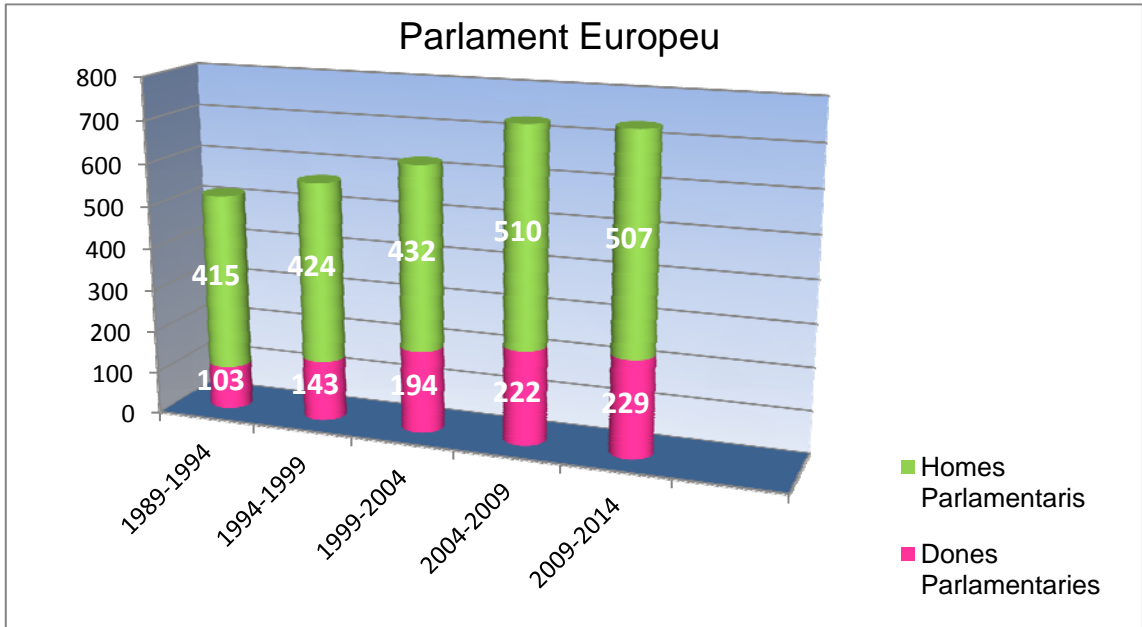
En aquest gràfic es reflecteix la participació de la dona al Senat. Com es pot observar, el percentatge de participació femenina ha passat d'un 2'6% a la legislatura de les Corts Constituents (1977-1979) al 33'96% en la legislatura actual. Si bé ha augmentat el nombre de dones que integren el Senat, aquesta cambra continua essent majoritàriament masculina.

Tot i la minoria de dones, cal destacar la presència de senadores lleidatanes en quatre de les deu legislatures, i remarcar que Maria Rúbies va formar part de les Corts Constituents.

¹⁴ <http://www.senado.es/web/composicionorganizacion/senadores/composicionsenado/senadoresdesde1977/index.html>
[Data de la consulta: 18 de novembre de 2013]

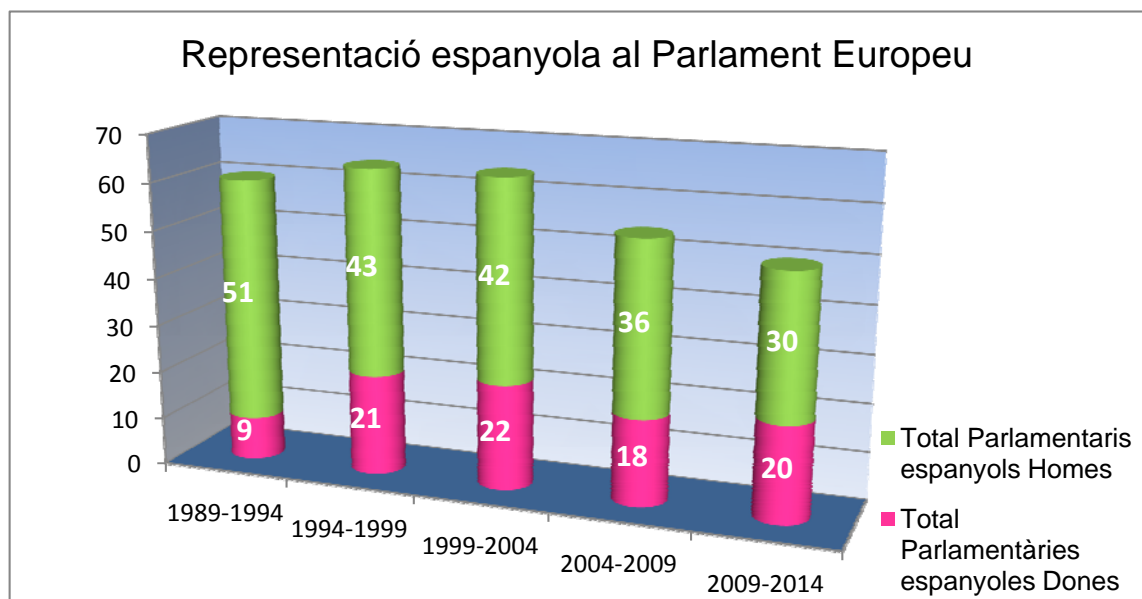
Administració Europea

En la comparativa del Parlament Europeu hem realitzat dos estudis, un on s'hi compara la totalitat d'homes i dones que el formen i un altre on s'hi mostra el nombre de parlamentaris espanyols diferenciant homes i dones.

Font: Elaboració pròpia, amb dades extretes de l'oficina del Parlament Europeu de Barcelona.

Aquest gràfic de la composició del Parlament Europeu posa de manifest que la situació de la dona en el món de la política és paral·lela en els diferents estaments de l'organigrama polític. S'ha iniciat l'estadística l'any 1989, que és el primer any que Espanya va tenir representants al Parlament Europeu. Durant aquestes legislatures els parlamentaris espanyols també han estat més homes que dones, tal com podem observar al gràfic de sota.

Font: Elaboració pròpia, amb dades extretes de l'oficina del Parlament Europeu de Barcelona.

3. LA PARTICIPACIÓ POLÍTICA DE LES DONES DE PONENT

Des de l'any 1977 fins a l'actualitat les representants polítiques lleidatanes han estat presents en la majoria d'estaments de l'organigrama polític, exceptuant el Govern de la Generalitat i el Parlament Europeu.

Fruit de la nostra recerca, vam elaborar aquest llistat de totes les lleidatanes presents en les diferents institucions polítiques que s'han pres com a objecte d'estudi¹⁵, afegint el seu nom, la seva afiliació política i les legislatures en què s'hi van dedicar¹⁶.

Dones a l'Ajuntament d'Alcoletge

Representant política	Partit polític	Legislatures
Rosa del Carme Camps i Cortassa	Independents per Alcoletge/ ERC	1983-1987/1999-2003/2003-2007
Laura Morera i Fontova	Independents per Alcoletge	1983-1987
M ^a Teresa Ortiz i Huguet	PSC-PSOE/CiU	1987-1991/1995-1999
Lourdes Plaza i Laguna	CiU	1995-1999
Cecilia Martí i Cortassa	ERC	2003-2007/2007-2011/2011-2015
Trinidad Garcia i Jimenez	CiU	2003-2007
Alexandra Cuadrat i Capdevila	PSC-PSOE	2007-2011/2011-2015
Rosa M ^a Montserrat i Palacín	PSC-PSOE	2007-2011
M ^a Teresa Balasch i Botargues	PSC-PSOE	2011-2015
Ana Isabel Encontra i Pons	PSC-PSOE	2011-2015
M ^a Lluïsa Prat i Boneta	CiU	2011-2015

Dones a l'Ajuntament de Lleida

Representant política	Partit polític	Legislatures
Magda Ballester i Sirvent	PSUC	1979-1983
Maria Rúbies i Garrofé	CiU	1979-1983
Maria Burgués i Burgués	PSC-PSOE	1983-1987/1987-1991/1991-1995/1995-1999/1999-2003/2003-2007
Emilia Cobo de Lara	PSC-PSOE	1983-1987
Marta Roigé i Mostany	PP	1983-1987/1987-1991
M ^a del Carme Pardo i Mestres	PSC-PSOE	1983-1987/1987-1991
Pilar Nadal i Reimat	PSC-PSOE	1987-1991/1991-1995/1995-1999/1999-2003
Teresa Ribes i Utgé	CiU	1987-1991
Carmina Pueyo i Grasa	PSC-PSOE	1991-1995
Hortensia Alonso i Veiga	PSC-PSOE	1991-1995
Ines Pardell i Veà	PSC-PSOE	1995-1999
M ^a Pilar Castillo i Elies	PSC-PSOE	1995-1999/1999-2003

¹⁵ Prenent com a representació d'un municipi petit, l'Ajuntament d'Alcoletge i d'un municipi capital de província, l'Ajuntament de Lleida.

¹⁶ Per a l'elaboració d'aquestes llistes ha estat necessària la recerca de totes les dades ja que no es troben recollides en cap llibre ni en cap web. En el cas de l'Ajuntament d'Alcoletge i l'Ajuntament de Lleida ha estat necessària la visita a l'Arxiu Municipal i la cerca de l'Acta de constitució de cada legislatura.

Marta Alòs i López	CiU	1995-1999/2003-2007
M ^a Pilar Arnalot i Muntó	PP	1995-1999/1999-2003/2003-2007
M ^a Dolores López i Aguilar	PP	1995-1999/1999-2003/2003-2007
Anna Miranda Torres	CiU	1999-2003
Marta Camps i Torrens	PSC-PSOE	2003-2007/2007-2011/2011-2015
Rosa M ^a Solsona i Fages	CiU	1999-2003
Montserrat Parra i Albà	PSC-PSOE	2003-2007/2007-2011/2011-2015
Montserrat Mínguez i Garcia	PSC-PSOE	2003-2007/2007-2011/2011-2015
Concepció Tarruella i Tomàs	PSC-PSOE	2003-2007
Anna M ^a Balañá i Brugulat	CiU	2003-2007
Montserrat Bergés i Saura	ERC	2003-2007/2007-2011
M ^a Mercè Rivadulla i Gràcia	ICV	2003-2007/2007-2011
Sara Mestres i Llusà	PSC-PSOE	2007-2011/2011-2015
Dolors Arderiu i Sabaté	PSC-PSOE	2007-2011/2011-2015
M ^a Rosa Ball i Papiol	PSC-PSOE	2007-2011/2011-2015
Beatriu Obis i Aguilar	CiU	2007-2011/2011-2015
Montserrat Bertran i Renaches	CiU	2007-2011
Maria del Roser Rodríguez i Ros	CiU	2007-2011
M ^a José Horcajada i Bell-lloch	PP	2007-2011/2011-2015
Cristina Torrent i Pujol	CiU	2011-2015
Inma Manso i Ferrandiz	PP	2011-2015
Gemma Batalla i Casanovas	PP	2011-2015

Dones a la Diputació de Lleida

Representant política	Partit polític	Legislatures
Marta Roigé i Mostany	PP	1983-1987/1987-1991/1991-1995
Maria Burgués i Burgués	PSC-PSOE	1983-1987/1987-1991/1991-1995/1995-1999/1999-2003
Pilar Nadal i Reimat	PSC-PSOE	1995-1999
Pilar Arnalot i Muntó	PP	1999-2003
Teresa Ginestà i Riera	PSC-PSOE	1999-2003/2003-2007
Montserrat Bergés i Saura	ERC	2003-2007
Josefina Bernades i Garcia	CiU	2003-2007/2011-2015
M ^a Teresa Canal i Morera	CiU	2003-2007/2007-2011
Glòria Pallé i Torres	CiU	2003-2007
Mercè Rivadulla i Gràcia	ICV	2003-2007/2007-2011
M ^a José Horcajada i Bell-lloch	PP	2007-2011
Montse Mayos i Charles	PSC-PSOE	2007-2011
Montse Mingués i Garcia	PSC-PSOE	2007-2011
M ^a Rosa Pujol i Esteve	CiU	2011-2015
Alexandra Cuadrat i Capdevila	PSC-PSOE	2011-2015
Inma Manso i Ferrandiz	PP	2011-2015
Rosa M ^a Perelló i Escoda	CiU	2011-2015

Lleidatanes al Parlament de Catalunya

Representant política	Partit polític	Legislatures
Maria Rúbies i Garrofé	CiU	1984-1988
Pilar Busquets i Medan	CiU	1984-1988/1988-1992
M ^a Teresa Ribes i Utgé	CiU	1988-1992
Maite Utgés i Nogué	PSC	1988-1992/1992-1995
Pilar Arnalot i Muntó	PP	1992-1995
M ^a Glòria Pallé i Torres	CiU	1992-1995/1995-1999
M ^a Concepció Tarruella i Tomàs	CiU	1992-1995/1999-2003
Marta Camps i Torrent	PSC-PSOE	1999-2003/2003-2006/2006-2010
Manuela González i Griñán	PSC-PSOE	2003-2006
Teresa Josa de Riu	PSC-PSOE	2003-2006
Anna Miranda i Torres	CiU	2003-2006/2006-2010/2010-2012
Marta Alòs i López	CiU	2006-2010/2010-2012
Carme Vidal i Huguet	CiU	2006-2010
Agnès Pardell i Veà	PSC-PSOE	2006-2010/2010-2012
M ^a Àngels Cabases i Piqué	ERC	2006-2010
Ramona Barrufet i Santacana	CiU	2010-2012/2012-2016
Mireia Canals i Botines	CiU	2010-2012/2012-2016
Mònica Lafuente de la Torre	PSC-PSOE	2010-2012
Dolores López i Aguilar	PP	2010-2012/2012-2016
Marisa Xandri i Pujol	PP	2010-2012/2012-2016
Cristina Bosch i Arcau	CiU	2012-2016
Sara Vila i Galan	ICV-EUIA	2012-2016
M ^a Rosa Amoròs i Capdevila	ERC	2012-2016

Lleidatanes a les Corts espanyoles

Representant política	Partit polític	Legislatures
Maria Rúbies i Garrofé	CiU	1979-1982
Teresa Cunillera i Mestres	PSC-PSOE	1982-1986/1996-2000/2000-2004/2004-2008/2008-2011/2011-2015
M ^a Concepció Tarruella i Tomàs	CiU	2008-2011/2011-2015

Lleidatanes al Senat

Representant política	Partit polític	Legislatures
Maria Rúbies i Garrofé	CiU	1977-1979
Maria Burgués i Burgués	PSC-PSOE	2004-2008/2008-2011
Maria Teresa Rivero i Segalàs	CiU	2011-2015

4. LES VEUS I LES IDEES DE LES POLÍTIQUES LLEIDATANES

A l'hora d'analitzar les entrevistes realitzades cal distingir, en primer lloc, entre les dones que van entrar en política a les acaballes de la dictadura o durant la transició i la primera legislatura democràtica i les que ho han fet posteriorment, amb l'estat de dret ja consolidat.

Formen part del primer grup la Magda Ballester (PSUC), la Teresa Cunillera (PSC-PSOE), la Mercè Rivadulla (ICV) i la Teresa Ribes (CDC), i totes manifesten que van entrar en política per lluitar contra la dictadura franquista i a favor de les llibertats socials i polítiques llevat de la Teresa Ribes (CDC), que ho va fer en gran part influenciada per la seva amistat amb la Maria Rúbies (CiU), ja cap al 1979 i una mica per inèrcia.

En el cas de la Magda Ballester (PSUC), a més, s'hi suma el seu contacte diari amb els problemes d'equipaments i serveis de la ciutat de Lleida gràcies al seu ofici de periodista.

Entre aquestes dones, les dificultats han estat sens dubte més grans perquè, a banda de la repressió franquista i la dificultat de crear i consolidar una cultura democràtica, van haver de lluitar contra els prejudicis masclistes, que si bé encara existeixen, com veurem al llarg de les entrevistes i amb les dades que hem cercat, han anat disminuint amb els anys, si més no teòricament.

Pel que fa al segon grup, ja en democràcia, totes entren en política per tal de millorar la vida dels ciutadans segons els criteris ideològics de cadascú.

Quan els preguntem pel lideratge femení, Dolores López (PP) exposa que s'ha avançat molt i que al seu partit moltes ocupen càrrecs de responsabilitat, és a dir, que en política no hi ha cap problema però que en alguns sectors sí i que la igualtat legal ha d'esdevenir real. També Ángeles Ribes, de Ciutadans, creu que cada cop aquest problema és menys present i que és qüestió de temps que es resolgui. La resta d'entrevistades, coincideixen que encara hi ha dificultats a l'hora d'arribar a exercir un rol de líder i ocupar càrrecs, principalment perquè no s'ha aconseguit (o no s'ha volgut aconseguir) conciliar l'horari familiar i laboral, i tot i la igualtat legal és molt difícil trencar una dinàmica de segles: "Pels homes el poder és molt important i per les dones segons allò que hàgim de renunciar" (Mercedes Rivadulla), "Costa més fer promoció, es fila més prim amb la vàlua d'una dona per donar-li un càrrec" (Pilar Nadal), "Les que hi arriben han hagut de demostrar el doble que un home amb el mateix reconeixement, han hagut de fer molts sacrificis i hi continua havent molts estereotips" (Marta Vilalta), "És més difícil en càrrecs d'alt nivell i executiu i menys a les bases" (Alexandra Cuadrat). Laboral-

ment, algunes entrevistades coincideixen que la discriminació que s'han trobat no ha estat manifesta sinó que han tingut la sensació de tenir menys credibilitat.

Pel que fa a l'aportació que han realitzat o poden realitzar les dones en política hi ha diversitat d'opinions: Magda Ballester es mostra desenganyada pel fet que moltes dones quan arriben a llocs de decisió imiten i reflecteixen les actituds masculines (posa els exemples d'Àlicia Sánchez Camacho i María Dolores de Cospedal). Ángeles Ribes(C's) pensa que les aportacions són les mateixes que pot fer un home, i la resta sí que destaquen una manera de fer i de veure el món diferent, una visió més completa de la realitat i també més emocional i empàtica, "més humana i humanística", segons les paraules de Teresa Ribes.

A la pregunta sobre el reconeixement dels mèrits femenins en política totes afirmen que no, excepte la representant de Ciutadans que se'n desmarca i fa el discurs marcat pel seu partit, és a dir, que els mèrits són de cada polític, no d'homes o dones i que caldria valorar cadascú particularment. També Teresa Cunillera (PSC-PSOE) dóna una resposta diferent perquè afirma que en política els reconeixements sempre són injustos. En tots dos casos sembla que la professió de polític predomina i condiona la resposta.

En general, però, estan d'acord que sovint es va a la condició de dona i no a la de política o de professional, que s'han de fer el doble de mèrits per obtenir el mateix reconeixement i Pilar Nadal subratlla el sentiment de superioritat masculina així com una certa inseguretad de les dones fruit d'anys d'opressió. Cal destacar també l'observació de Bea Obis (CiU) i de Conxita Tarruella (UDC) segons la qual, moltes vegades, les dones mateixes són les que no reconeixen els seus mèrits ni els de les altres i, per tant, és cabdal millorar l'autoestima i el corporativisme femení. (Certament, aquest fet es reflecteix en una de les nostres entrevistades, que es mostra incapaç de reconèixer els mèrits de cap política lleidatana que l'hagi precedit.).

Pel que fa a la pregunta sobre si el fet de ser dona influeix en política totes creuen que sí, encara que per motius diferents: Segons Ángeles Ribes, que la presència femenina estigui imposada per quotes ja condiona, i Teresa Cunillera destaca que és així si una s'ho proposa. La resta creuen que ho fa tant per circumstàncies culturals i educacionals (Dolores López) com pels estereotips encara existents i la visió diferent de què abans parlàvem. Segons Marta Vilalta "estant tenint i tindran capacitat transformadora per la visió i els valors diferents que aporten en un món que ha estat eminentment masculí".

Quan els preguntem per una política a qui admiren destaca Maria Rúbies (CiU), per ser una pionera i dedicar-se a aquest món quan era molt més complicat que avui i per la seva honestedat i intel·ligència. S'esmenten també Teresa Pàmies, la mateixa Teresa Cunillera i Pilar Arnalot (PPC), i totes (excepte Ángeles Ribes) remarquen la seva admira-

ció per les dones que s'han dedicat a fer política en un temps complicat i que han hagut de superar els obstacles socials i culturals que entre tots els hem posat.

Per acabar, volem destacar alguns punts que ens han cridat l'atenció:

En primer lloc, cal subratllar que es repeteix l'afirmació que consideren que cada dona que entra pren el lloc a un home. Que dones amb un bagatge polític important i una vàlua professional indubtable com és el cas de Teresa Cunillera, Teresa Ribes o Mercedes Rivadulla coincideixin en aquest punt és força significatiu i indica que no es tracta simplement d'una opinió o impressió personal sinó que ho han pogut constatar personalment al llarg de la seva trajectòria.

Com ens expliquen, hi ha una dinàmica de segles en què els homes han ostentat el poder en tots els àmbits i la igualtat teòrica i legal de què ara gaudim encara no és real pels múltiples prejudicis i estereotips que continuen ben vigents.

Cal fer-se ressò, en segon lloc, d'una de les principals traves que veuen per a l'accés de les dones als llocs de poder: la conciliació de l'horari familiar i laboral. Així ho exposa Pilar Nadal (PSC-PSOE), i ho comprovem amb Teresa Ribes (CDC), que va rebutjar presentar-se al Congrés dels Diputats perquè tenia tres nens petits i més endavant, en finalitzar la legislatura 1987-1991 en què havia estat diputada al Parlament va plegar per motius també familiars, tot i que Jordi Pujol la va nomenar per a un càrrec a Lleida, a la Delegació de Benestar Social, perquè pogués continuar dedicant-se a la política. En aquest sentit, és interessant també l'observació de Bea Obis segons la qual sovint li pregunten com s'ho fa per compaginar vida familiar i laboral. Es demana quants cops aquesta pregunta se li fa a un polític home, probablement mai o ben poques vegades. Queda palès, doncs, que la igualtat real és encara lluny perquè el subconscient s'imposa i continua atorgant a la dona el pes de la responsabilitat domèstica.

Un altre punt important a destacar és que s'afirma diverses vegades que sovint les dones quan arriben a llocs de poder tendeixen a imitar el comportament masculí i això és un error. Tal com es llegirà al llarg de les entrevistes, les dones poden aportar una visió de la realitat i una manera de fer diferents i aquest és el plus de què disposen. La més jove de les entrevistades però, la Marta Vilalta, es mostra molt més optimista perquè creu que actualment, en augmentar el nombre de dones no canviaran elles sinó la política.

Finalment, cal incidir en una altra afirmació que es repeteix entre les nostres entrevistades i que ens sembla d'una importància cabdal: segons elles els homes se senten segurs alhora de liderar i exercir el poder mentre que entre les dones es detecta sovint una manca de seguretat i autoestima. Per exemple, Maria Burgués (PSC-PSOE), quan parla

de les dificultats per consolidar un lideratge femení fa autocrítica i descriu un sentiment d'inseguretat, de por a fer-ho malament, que sovint afecta les dones i impedeix que arribin més lluny.

5. CARA A CARA AMB REPRESENTANTS POLÍTQUES LLEIDATANES

Una menció especial: Maria Rúbies i Garrofé

Abans d'endinsar-nos en les entrevistes, mereix una menció especial la Sra. Maria Rúbies i Garrofé, que fou la primera lleidatana amb representació política en l'àmbit nacional i que moltes de les entrevistades esmenten com a persona molt compromesa amb la lluita per la igualtat. Malauradament, la seva mort prematura ens ha privat del seu testimoni.

Camarasa, la Noguera, 1932 – Lleida, el Segrià, 1993

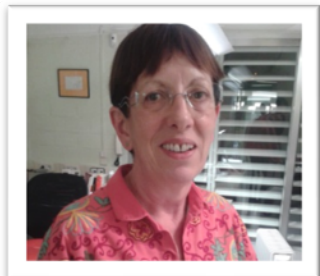
Mestra, catedràtica de Magisteri de Matemàtiques i política. Visqué durament la Guerra Civil. El 1957 es llicencià en Matemàtiques per la Universitat de Barcelona. Retornà a Lleida on exercí la docència en diversos centres religiosos, en els instituts de Lleida i la Seu d'Urgell i en l'Escola Normal de mestres, la direcció de la qual assumí entre 1967 i 1977. Impulsà la introducció en les classes de la denominada "matemàtica moderna". Capdavantera de la renovació pedagògica que s'aglutinava a l'entorn de l'Escola de Mestres Rosa

Sensat, fou una de les fundadores, el 1967, de l'Escola Espiga, de caire catalanista i aconfessional i un dels puntals en la renovació pedagògica a les comarques de Lleida. Alhora, fou una de les màximes impulsores de l'Escola d'Estiu per a mestres a Lleida. Militant de Convergència Democràtica de Catalunya, es dedicà intensament a la vida política des dels primers moments de la transició política. Des de 1977 fins al 1979 ocupà un escó al Senat. En les legislatives de 1979 fou diputada al Parlament espanyol. Simultàniament, el 1979 sortí elegida regidora de l'Ajuntament de Lleida, i des de 1980 fins al 1981 fou delegada d'Ensenyament. El 1984 guanyà una acta de diputada al Parlament de Catalunya. El 1986 fou nomenada primera presidenta del Consell Escolar de Catalunya, màxim òrgan de consulta i participació de la comunitat educativa en el sistema educatiu català. El 1988 deixà la militància a CDC per discrepàncies amb la política del joc impulsada des del Govern de la Generalitat i tornà a exercir la docència en l'Escola de Formació del Professorat de la UAB a Lleida. El 1992 fou nomenada membre de la Comissió Gestora de la Universitat de Lleida ¹⁷.

¹⁷ Conxita Mir, Antonieta Jarne, Joan Sagués i Enric Vicedo, *Diccionari biogràfic de les terres de Lleida: política, economia, cultura i societat Segle XX.*, Ed. Alfazeta, Lleida, 2010, p.346

Representants polítiques entrevistades

Entrevista a Magda Ballester i Sirvent, PSUC

Nascuda a Lleida, el Segrià, l'any 1948

Llicenciada en periodisme, el 1968 entrà a militar clandestinament al PSUC, usant, de vegades, el sobrenom de Roser. Ocupà diversos càrrecs de responsabilitat en el si de partit i fou una de les artífex de la publicació clandestina *Nova Lleida*. Formà part de la delegació de Lleida que assistí a la constitució de l'Assemblea de Catalunya el novembre de

1971 i participà activament en l'Assemblea de les terres de Lleida impulsada des de febrer de 1972. En l'àmbit periodístic els seus articles sempre destacaren pel seu fort compromís i consciència social, a més a més fou directora d' *El Periódico de Catalunya*, a la delegació de Lleida.

Políticament, fou regidora del primer ajuntament democràtic (1979-1983) a Lleida per la llista del PSUC, ocupant-ne una tinència d'alcaldia. A mitjans dels anys vuitanta, en deixà la militància. En l'exercici de la seva professió, formà part, durant uns anys, del gabinet d'alcaldia d'Antoni Siurana Zaragoza. Posteriorment, dirigí una empresa de comunicació¹⁸.

- **Pregunta:** Quins van ser els motius que la van portar a dedicar-se a la política?

R: Quan vaig acabar la carrera de periodisme, el 1969, vaig començar a treballar de periodista a Lleida i vaig entrar en contacte amb una sèrie de problemes que hi havia a la ciutat en aquell temps, com per exemple la manca d'equipaments al Barri de la Bordeta, o unes clavegueres mal construïdes al Secà de Sant Pere que abocaven els residus al carrer. En general, els serveis a la ciutat eren deficients, i això s'afegia al fet que els ciutadans estàvem sotmesos a un poder dictatorial, sense llibertats polítiques, de reunió, d'associació... Cal tenir en compte que quan hi havia una reunió de més de 19 persones s'havia de demanar permís al Govern Civil fins i tot per fer batejos... Tampoc no existia, evidentment, la llibertat sindical, i els obrers no podien defensar els seus drets, ni acordar amb les patronals convenis, salaris etc. Els ser-

Josep Varela i Serra, "Entre el record i el futur", VV.AA., *Lleida és femení Dones per a la història.*, Ed. Alfazeta, Lleida, 2009, p.177 i Josep Varela i Serra, *Converses a Lleida.*, Ed. Virgili & Pagés, S.A, Lleida,1988, p.191. i http://www.dbd.cat/index.php?option=com_biografies&view=biografia&id=1227[Data de consulta: 19/10/2013]

¹⁸ Conxita Mir, Antonieta Jarne, Joan Sagués i Enric Vicedo, *Diccionari biogràfic de les terres de Lleida: política, economia, cultura i societat Segle XX.*, Ed. Alfazeta, Lleida, 2010,p.57

veis d'educació també eren pèssims, hi havia molta desigualtat entre famílies, i no-més la gent amb recursos podia accedir a la universitat.

A través de la meva professió vaig començar a viure aquests temes de molt a prop i a reflectir-los en els meus articles, considerats subversius per les autoritats, i és per això que l'oposició franquista de Lleida es posa en contacte amb mi i a partir d'aquí entro a Comissions Cíviques, una plataforma unitària de tots els partits polítics contra el règim, i posteriorment entro al Partit Socialista Unitari de Catalunya.

- **P:** *Quins són els reptes que vostè es va proposar o s'ha proposat complir en el món de la política? Els ha assolit?*

R: En aquells moments ser al món de la política era molt diferent a ser-hi ara, sempre he estat molt satisfeta amb la meva professió de periodista i em vaig plantejar el pas per la política d'una manera provisional, es a dir com una cosa que era necessària durant un període de temps però una vegada superada l'època post-franquista, quan s'hagués instaurat un ajuntament democràtic... tenia clar que tornaria al meu ofici de periodisme. En aquells anys no hi havia polítics d'ofici com ara.

Quan vaig ser regidora de l'Ajuntament de Lleida vaig haver d'apartar la meva vida professional ja que era èticament incompatible. Al llarg de la meva participació en la política he tingut diferents càrrecs de responsabilitat amb l'objectiu de millorar la societat i per les ganes que tenia de fer-ho i canviar les coses, no perquè la política m'aportés prestigi o diners.

- **P:** *Creu que actualment encara hi ha dificultats per consolidar un lideratge femení?*

R: En el moment en què vaig entrar en política les dones eren molt poques, perquè també eren poques les dones que estudiaven. En aquest marc de cultura d'homes, ja era mal vist que una dona estudiés, i era encara més extraordinari que una dona s'involucrés com a dona a la política. Altres dones que participaven directament a la política eren dones de militants i això no era només en partits del centre sinó dins dels propis partits d'esquerres. Recordo que un conjunt de dones molt valentes, heroïnes anònimes, recollien fons per poder donar suport a les famílies de detinguts polítics, venien unes llibretes per la pau al Vietnam, i aquestes dones es proposen fer un cicle de xarrades en clandestinitat una de les quals era "La dona al Vietnam", no entenc per què no es parlava de la dona d'aquí. Ni al PSUC ni a altres forces d'esquerra no et veien amb bons ulls com a dona independent, la presència femenina era molt inferior a la dels homes, la dona acompanyava l'home militant.

- **P:** *S'ha trobat amb dificultats en el món laboral pel fet de ser dona?*

R: Començo a treballar com a periodista molt jove, i la majoria d'entrevistes que realitzava eren a homes ja que tampoc hi havia gaires dones que destaquessin i fins i tot puc dir que alguns em tractaven amb diminutius, altres intentaven un apropa-

ment... El fet que ho atuessis et portava a una situació en què et consideraven una dona estranya, esquerpa. Quan una dona té una capacitat de discurs i és bona professional se l'ataca no amb els seus arguments ni la capacitat professional sinó amb temes de la diferència de sexe

- **P:** Quins creu que són els nous continguts que les dones han aportat o poden aportar a l'agenda política?

R: El temps ha demostrat que allò que creiem que l'arribada de la dona al món laboral i al món de la política aportaria una actitud més generosa, amb més capacitat de diàleg i d'arribar a acords no s'ha complert. El comportament d'algunes dones que

tenim avui en política, com per exemple l'Àlicia Sánchez Camacho o la Maria Dolores de Cospedal ens han demostrat que sovint quan una dona arriba a llocs de decisió i a càrrecs polítics d'importància més aviat imita i reflecteix les actituds masculines.

- **P:** Creu que es reconeixen suficientment els mèrits polítics femenins?

R: No, en absolut. Tenim una democràcia, entre cometes, jove. Ens sembla que ha passat molt de temps però si ho observem des d'un punt de vista històric són pocs anys, per tant, cal veure com les generacions futures va-

loraran la presència d'aquestes dones que van ser primer molt escasses i que ara encara arriben a la política en nombre insuficient. A més, actualment, entre les dones que s'hi dediquen encara es va a la condició de dona i no a la de política o professional. Sempre hem estat darrere dels homes, en un segon pla, si bé aquest greuge el patim en general i un exemple que ho il·lustra molt bé són els noms dels carrers de la nostra ciutat, la majoria dedicats a homes. De fet, ara mateix només em ve al cap l'excepció de Doctora Castells, tot i que n'hi deu haver algun altre.

- **P:** Personalment, creu que influeix el fet de ser dona en el món de la política?

R: I tant, encara avui, en aquest sentit de crítica que sempre va a la condició de dona i no a la de professional.

- **P:** Per quina política lleidatana, actual o no, sent admiració i per què?

R: Crec que encara ens falta perspectiva històrica, però dones per mi exemplars són la Teresa Pàmies, i una gran adversària política meva, la Maria Rúbies, que tot i defensar posicionament diferents als meus en els debats, era una persona molt íntegra i que sempre va ser molt coherent, a nivell personal ens enteníem molt. Una de les situacions que fa que avui en dia senti admiració per ella es que Maria Rúbies va dimitir al Parlament perquè es va aprovar una llei sobre la Loteria que anava en contra de les seves creences. Actualment, és impensable esperar això d'un polític.

Entrevista a Maria Burgués i Burgués, PSC-PSOE

Nascuda a Lleida, el Segrià, 1946

Diplomada en Treball Social i política. Des del 1983 fins el 1991 fou regidora a l'ajuntament de Lleida des de 1983 al 2007, per la llista PSC-PSOE, i entre 1991 i 2007 fou primera tinent d'alcalde i vicepresidenta de la Comissió de Govern. Hi desenvolupà una intensa activitat municipal a través de l'àmbit de Benestar i Serveis Socials. Simultàniament, des del 1983 fins el 2003 ocupà un escó a la Diputació de Provincial. Primera secretària de l'Agrupació Local del PSC de Lleida, a les eleccions legislatives de 2004 guanyà una acta al Senat, on fou vocal a la Comissió Conjunta de la Comissió Sanitat i Consum i de la Comissió de Treball i Assumptes Socials fins al 2011. Va ser portaveu de la Comissió de Treball i Assumptes Socials i de la Comissió de Suplicatoris. Des de 2003 fou, també, consellera del Consell Comarcal del Segrià. Defensora dels Drets de la Infància a la Paeria, l'any 2007 li fou concedida la Medalla d'Honor d'UNICEF on s'assenyala Lleida com la primera a declarar-se ciutat Amiga de la Infància. L'any 2011 es retirà de la política activa¹⁹.

- **Pregunta:** Quins van ser els motius que la van portar a dedicar-se a la política?

R: Quan vaig entrar en política ja estava militant al PSC i era una època, després de la transició, en la qual hi havia molta gent jove que tenia ganes que les coses canviessin, i jo sempre he pensat que per canviar una cosa s'ha d'actuar des de dins. Per tant, l'any 1983, en la segona legislatura, vaig entrar a l'ajuntament amb Antoni Siurana. Tenia certa por perquè ningú ens en havia ensenyat i no sabia si ho faria bé, malament... perquè llavors tot era nou, tot ho estrenàvem...

En aquell moment treballava a la Generalitat, en el Departament de Benestar Social i vaig entrar a l'Ajuntament de Lleida amb l'objectiu de crear aquesta àrea, que fins llavors es deia Beneficència.

¹⁹ Conxita Mir, Antonieta Jarne, Joan Sagués i Enric Vicedo, *Diccionari biogràfic de les terres de Lleida: política, economia, cultura i societat Segle XX.*, Ed. Alfazeta, Lleida, 2010, p.81.

L'any 2004 vaig entrar al Senat amb una coalició electoral formada pel PSC, ERC, i ICV, amb la voluntat de poder ser la corretja de transmissió entre el Govern de la Generalitat i el Senat, que és el que hauria de ser el Senat.

Les dues etapes han estat totalment diferents però les dos m'han agradat. Crec que l'ajuntament va ser una etapa molt maca en la qual tu participes en la tasca de transformar la teva ciutat i a més a més en veus el resultat, veus com creixen els projectes, com es desenvolupen i com acaben. Al Senat hi vaig ésser dues legislatures en les quals es van promulgar un conjunt de lleis, tant per les dones com per la societat en general, molt positives.

- **P:** *Quins són els reptes que vostè es va proposar o s'ha proposat complir en el món de la política? Els ha assolit?*

R: Volia treballar per canviar tot una sèrie de coses i estic molt satisfeta de tots els canvis que vam fer en l'àrea de beneficència i per aconseguir la igualtat d'oportunitats. Vam introduir moltes millores en l'àmbit de la justícia social i ho exemplifica que en un principi al departament hi treballaven dos persones i ara són més de cent. Hem aconseguit molt i no sabem mai com estaria la ciutat sense aquest departament. Amb ajudes econòmiques o de vegades senzillament amb informació dones una eina a la gent que els permet millorar la seva qualitat de vida i sortir dels problemes que tenen, però tot això costa molt d'avaluar.

A la diputació també vam aconseguir molts canvis, entre els quals la transformació de l'Hospital Provincial. Vam posar la Facultat de Medicina, l'Escola d'Infermeria, vam crear el Centre de drogoaddicció i sobretot vam convertir un hospital per a gent pobra, sense equipaments adequats i on els metges anaven a passar l'estona, en un hospital ben estructurat.

- **P:** *Creu que actualment encara hi ha dificultats per consolidar un lideratge femení?*

R: Sí, la gent no hi pensa, quan s'ha d'atorgar un càrrec sempre es pensa en un home, és veritat que ara hi ha moltes més dones que abans però encara no és suficient. En part la culpa és nostra, perquè tenim sempre un sentiment de por, de "Ai! Potser no ho farà bé". Aquesta és la meva visió, una persona jove que es troba ara en el món de la política potser et diria una altra cosa. Jo penso que encara falta una mica, per voler posar una dona ho hem de dir i ho hem de repetir. Amb el tema de les quotes en un principi pensava: "Per què ens han de posar quotes a nosaltres?" Però amb els anys m'he adonat que sense aquesta llei no haguéssim arribat a ser tantes dones com som ara. Entenc que la quota és trista, que ha de ser una cosa transitòria, però mentre sigui necessària hi ha de ser.

- **P:** *S'ha trobat amb dificultats en el món laboral pel fet de ser dona?*

R: No, he tingut molt bons companys, fins i tot al Congrés i a la Diputació que hi va haver una època en què era l'única dona o com a màxim érem dos, mai no he

tingut dificultats. Com a assistent social tampoc perquè és una professió on predominen les dones.

- **P:** Quins creu que són els nous continguts que les dones han aportat o poden aportar a l'agenda política?

R: La voluntat de voler arreglar les coses, de cedir més, d'acceptar arribar a un objectiu d'una altra manera que no era la que tu proposaves, ens costa menys donar el braç a tòrcer. També tenim molta més tenacitat, més constància.

- **P:** Creu que es reconeixen suficientment els mèrits polítics femenins?

R: No, com et deia abans, encara no s'hi pensa. A la Carme Chacón crec que no se li han reconegut prou per exemple. Es va posar al capdavant d'un ministeri amb tot d'homes militars, com a dona, embarassada, mare després...

- **P:** Personalment, creu que influeix el fet de ser dona en el món de la política?

R: Si, de la mateixa manera que penso que la dona aporta aquesta manera de treballar diferent que la d'un home, que és menys agressiva, amb més voluntat de consens, doncs influeix en política. No som tan competitives, no som tant trepes, penses "Bé, mira, si jo des d'aquí puc fer la feina i ja puc aportar allò que vull, que passi un altre davant." Això és positiu però alhora és un error perquè sempre cedeixes a l'altre. Per aconseguir la igualtat de la dona ens hauríem de tornar una mica més ambiciosos.

- **P:** Per quina política lleidatana, actual o no, sent admiració i perquè?

R: Totes les companyes amb què he treballat són dones molt vàlides, per exemple, la Teresa Cunillera que porta molts anys és una dona admirable i també l'Agnés Pardell, totes dues són bones polítiques i bones professionals que aporten moltes coses.

Entrevista a Alexandra Cuadrat i Capdevila, PSC-PSOE

Nascuda a Alcoletge, el Segrià, l'any 1968

Es llicencià en Dret per la Universitat de Lleida, ha exercit d'advocada especialitzada en dret urbanístic i dret civil, actualment no exerceix.

És alcaldessa d'Alcoletge des del juny 2007 representant el PSC. Fou vicepresidenta quarta del Consell Comarcal del Segrià des de l'agost de 2007 fins al maig de 2011. Dins el partit ha estat membre de l'àrea de Política Social de la Federació del PSC de les comarques del Pirineu, Lleida i Aran ²⁰.

- **Pregunta** : *Quins van ser els motius que la van portar a dedicar-se a la política?*

Resposta: El repte de millorar el poble on vaig néixer i on visc. Estava convençuda que les coses es podien fer millor, que ens podíem preocupar més per les persones i pel que de debò els interessa i crec que ho he aconseguit, amb l'ajut de l'equip de regidors, és clar. Sempre queden coses per fer, i algunes coses que pensava resoldre no ha estat possible solucionar-les del tot, però n'estic satisfeta.

- **P**: *Quins són els reptes que vostè es va proposar o s'ha proposat complir en el món de la política? Els ha assolit?*

R: Mai no he tingut la pretensió d'assolir cap estatus polític més enllà de dedicar-me al meu poble i a la meva gent. Per tant, he arribat a la fita que em vaig proposar: formar un equip variat i enriquidor que, al front de l'Ajuntament d'Alcoletge, ens hem dedicat de ple al servei de la població que ens va fer l'encàrrec. La resta, en la primera legislatura al Consell Comarcal del Segrià i ara a la Diputació de Lleida, ha arribat a més a més i m'ha ajudat a potenciar l'objectiu inicial i sobretot a aprendre.

- **P**: *Creu que actualment encara hi ha dificultats per consolidar un lideratge femení?*

R: Depèn d'on i per a què. De fet, qui més mana a Europa és una dona, però també veiem que, quan fan la fotografia de conjunt dels líders de l'eurozona, la majoria d'homes fa pensar. En general les dones ho tenim més difícil sobretot en càrrecs d'alt nivell o executius i no tant en les bases.

- **P**: *S'ha trobat amb dificultats en el món laboral pel fet de ser dona?*

R: La veritat és que mai no m'he trobat dificultats per aquest motiu. En la meva professió (advocada) les dones hi estan força consolidades i des de fa anys. Però això no vol dir que no hi hagi altres sectors en el món social i laboral on encara la dona pateix certa discriminació, tant pel que fa a sous com a accés a la feina. Encara no podem dir que estem normalitzats en aquest aspecte.

²⁰ <http://comlleida.socialistes.cat/directori/alexandra-cuadrat-capdevila> [Data de consulta: 06/10/2013]

- **P:** *Quins creu que són els nous continguts que les dones han aportat o poden aportar a l'agenda política?*

R: Crec que no es pot generalitzar, hi ha tantes personalitats i maneres de fer com dones i homes, però es podria dir que en general aporten sensatesa, sentit pràctic i sensibilitat, encara que hi ha de tot.

- **P:** *Creu que es reconeixen suficientment els mèrits polítics femenins?*

R: És una assignatura en què es pot millorar. Durant massa anys s'ha tendit a donar més rellevància a les fites aconseguides per homes i no sols en el terreny de la política. És una tasca de mentalització de tota la societat.

- **P:** *Personalment, creu que influeix el fet de ser dona en el món de la política?*

R: Encara hi ha homes que se senten amenaçats pel fet que s'hagi implantat la paritat en les llistes electorals. No ho diuen en públic, però no els acaba de fer el pes. La dona quan és líder tendeix, molts cops sense voler, a adquirir un rol més dur, una postura una mica masculinitzada, que no li és natural. Són restes de la manca de costum de tants anys de líders masculins en exclusiva.

- **P:** *Per quina política lleidatana, actual o no, sent admiració i perquè?*

R: Hi ha unes quantes dones que podria mencionar que han fet molt per Lleida, i que encara fan, des dels escalafons més alts de la dedicació política. No en vull esmentar cap en particular perquè les altres es podrien sentir menystingudes o oblidades. Sí mencionaré, en canvi, a la regidora de qualsevol poble de les nostres terres, que no surt al diari i que es dedica amb tot el cor i voluntat al servei públic sense esperar res a canvi. Potser és el darrer esglaó de la política, però per mi és el que mereix el màxim reconeixement.

Entrevista a Teresa Cunillera i Mestres, PSC-PSOE

Nascuda l'any 1951 a Bell-Lloc d'Urgell (Lleida)

Diputada de la II, VI, VII, VIII, IX, X legislatura al Congrés dels Diputats de Madrid pel PSC-PSOE.

Vocal Assessora i Directora del Gabinet del Ministre de Relacions amb les Corts 1986-1989. Entre 1993-1996 fou membre del Gabinet de la Presidència del Govern.

Membre del Consell Nacional i de l'Executiva de Lleida del PSC-PSOE. Membre del Comitè Federal del PSOE. Mem-

bre del Partit Socialista de Catalunya, del seu Consell Nacional i de l'Executiva de Lleida. Portaveu Adjunta del Grup Socialista la VIII Legislatura. Vicepresidenta Primera del Congrés la IX Legislatura, essent la primera lleidatana en assolir aquesta posició²¹.

- **Pregunta:** Quins van ser els motius que la van portar a dedicar-se a la política?

Resposta: Vaig començar a la política a les darreries del franquisme, jo vaig començar aquí a Lleida al partit Convergència Socialista, llavors vam crear el Partit Socialista al Congrés, vam fer la unitat amb el PSOE i després ja vam fer el gran PSC. El que em va moure va ser anar contra la injustícia, lluitar per la democràcia i sobretot per la igualtat. La igualtat engloba moltes coses: la igualtat en l'educació, en la sanitat... coses que abans no teníem i que ara tornen a estar en perill. Per tant allò que a finals dels 70, inicis dels 80, ens semblava que era una raresa a Europa ara si ens descuidem una mica acabarà essent la generalització a Europa. Mai no hagués pensat que la meva mare jubilada s'hauria de pagar els medicaments o que una persona s'hagi d'esperar als passadissos de l'Arnau perquè hi ha plantes tancades. El que més m'espanta és la naturalitat amb què la gent ho aguanta, ho assimila i sobretot ho racionalitza. Crec que la gent s'ha de revelar, que tot això ho hem pagat nosaltres, l'Estat no ens regala res.

El jovent d'avui en dia crec que té els mateixos valors que teníem nosaltres, la mateixa rebel·lia, la mateixa igualtat.. però el nostre món era molt gris, sortir a l'estranger per exemple era un món nou, jo sóc fruit de la postguerra, ells són fruit d'un país amb una societat del benestar, el que heu d'entendre ara és que ho podeu perdre, les igualtats social encara que sembli que no, són reversibles.

²¹http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Diputados/BusqForm?_piref73_1333155_7_3_1333154_1333154.next_page=/wc/fichaDiputado?idDiputado=185 [Data de consulta: 19/09/2013]; <http://quehacenlosdiputados.net/teresa-cunillera-larga-carrera-politica-en-el-psc-y-en-el-congre-so> [Data de consulta: 19/09/2013] i també Conxita Mir, Antonieta Jarne, Joan Sagués i Enric Vicedo, *Diccionari biogràfic de les terres de Lleida: política, economia, cultura i societat Segle XX.*, Ed. Alfazeta, Lleida, 2010, p.136.

- **P:** *Quins van ser els motius que la van portar a dedicar-se a la política?*

R: Jo crec que la vida té punts alts i punts baixos, la política és molt accelerada, les coses passen a una velocitat accelerada. Si miro en conjunt els meus anys de política activa, el balanç és positiu, primera perquè he après coses, he conegut gent i he pogut participar en llocs que essent funcionaria com era no hagués pogut participar mai. Segurament hagués pogut fer més, però he treballat honestament i crec que els governs socialistes en aquest país hem donat molt. Sento que ha estat profitós i estic segura que quan ja no estigui a la política activa continuaré fent política, encara que sigui de tertuliana.

- **P:** *Creu que actualment encara hi ha dificultats per consolidar un lideratge femení?*

R: No n'hi hauria d'haver, les condicions objectives no hi són, tenim les lleis, un govern que ha assegurat fer complir les lleis, parlamentàriament tenim un 40% de dones etc. Si surt una dona i diu ho vull i ho sé fer no li serà difícil. No vull morir sense veure una presidenta del govern.

- **P:** *S'ha trobat amb dificultats en el món laboral pel fet de ser dona?*

R: Hi ha hagut qui ho ha intentat però jo tampoc m'he deixat, la veritat és que no he perdut el temps en batallar per afirmar coses, quan m'ha semblat que una cosa era així he lluitat per aconseguir-la i ja està. El govern sempre ha set masculí i als homes els van inculcar que ells estaven destinats a exercir el poder i des de generacions endarrere a les dones ens ensenyaven que nosaltres érem aquelles que els ajudàvem perquè fossin poderosos. En aquell moment que dius no, poderosa jo i que m'acompanyi ell, no estàs trencant una dinàmica de fa una generació, estàs trencant una dinàmica de segles i això no es trenca amb quatre dies, es trenca a base de molt temps i de molt esforç. Per això una cosa que a mi m'enfada molt és quan es fa broma sobre les sufragistes o les actuals feministes perquè jo crec que realment les feministes han canviat el món, el món no ho sap però l'han canviat. Per exemple, quan al partit socialista vam instaurar el sistema intern de quotes, en què cada llista ha de portar com a mínim un 40% d'un sexe, se'n van riure moltíssim de nosaltres.

Les feministes creiem que si durant molt de temps s'ha pensat només en els homes, ara s'ha de pensar més en les dones que en els homes perquè hi hagi un moment en què no calgui, això és una discriminació positiva.

Els homes no estan preparats per a això, ells creuen que han de manar, però no necessitem el seu permís per canviar les coses.

En moments de crisi com ara, les dones són les primeres en sortir perjudicades perquè si només hi ha un lloc de treball el normal sempre és que la dona es que-

di a casa amb la canalla i l'home vagi a treballar i l'estrany encara és que sigui al revés.

- **P:** Quins creu que són els nous continguts que les dones han aportat o poden aportar a l'agenda política?

R: Crec que el pitjor que podem fer les dones a la política és fer política com la fan els homes. Nosaltres hem d'aportar una manera diferent de fer les coses, no perquè ells ho facin malament, sinó perquè nosaltres tenim una mirada diferent i complementària sobre la vida, per moltes coses, per qüestions ideològiques, per la maternitat... Això no vol dir ni que sigui millor o pitjor ni que totes les dones la puguin aportar perquè hi ha dones més masculistes que alguns homes o un home més feminista que moltes dones de dretes.

Jo crec que amb les dones és més fàcil dialogar, discutir, som més pacients alhora de negociar i buscar l'acord... i això en política és molt necessari. No ho volem fer igual que els homes simplement volem tenir igualtat de drets i oportunitats.

- **P:** Creu que es reconeixen suficientment els mèrits polítics femenins?

R: En política el reconeixement de mèrits sempre és injust, la política és ingrata. La gent té la sensació que els diputats, per exemple, no fan res, hi ha ingritud.

En política no s'ha de fer res per esperar que la gent t'ho agraeixi, tot i que quan ho fan és molt gratificant. Actualment aquí hi ha un interès especial en desprestigiar la política.

- **P:** Personalment, creu que influeix el fet de ser dona en el món de la política?

R: Influeix si una s'ho proposa, si una dona es deixa manar per un home, està fent-ho malament per ella mateixa i per la societat.

- **P:** Per quina política lleidatana, actual o no, sent admiració i perquè?

R: D'entrada les valoro totes i com més antiga és la generació encara més perquè has hagut d'estar en un món inhòspit, al principi quan eres jove, eres la nena, quan ja començaves a destacar ja es preguntaven aquesta què deu voler? Perquè és evi-

dent que el lloc que tu ocupes, és un lloc que l'altre no té... i per tant tota la meva generació té la meva admiració.

Personalment, vull destacar les dones de l'Ajuntament de Lleida, que van construir tota una xarxa d'equipaments socials fantàstics. En l'àmbit parlamentari hem estat menys, però per no molestar a ningú diria que totes aquelles dones que van ser pioneres. Aquí a Lleida hi va haver un grup molt potent que van ser molt actives en el tema de l'avortament, en el tema del divorci etc. i que ara no ens en recordem.

Entrevista a Maria Dolors López, PPC

Nascuda a Lleida, el Segrià, el 1958.

Llicenciada en dret per la Universitat de Lleida, ha realitzat cursos en dret matrimonial, cooperativisme i dret civil català. Des de 1998 a 2005, fou secretària general del Partit Popular a Lleida i des de 1995 a 2007 diputada de l'Ajuntament de Lleida. En les eleccions al Parlament de Catalunya de 2010 fou candidata com a cap de llista pel PPC. Actualment és la presidenta del

PPC a Lleida i exerceix de vicesecretària de les relacions institucionals del PPC ²².

- **Pregunta:** *Quins van ser els motius que la van portar a dedicar-se a la política?*
Resposta: El convenciment que des d'un càrrec públic es pot treballar i aconseguir millorar la vida dels ciutadans.
- **Pregunta:** *Quins van ser els motius que la van portar a dedicar-se a la política?*
R: El repte de defensar els interessos dels lleidatans ha estat sempre la meva prioritat, i tot i que mai no es pot estar satisfet al cent per cent sempre he intentat, des de les meves responsabilitats, presentar propostes positives.
- **P:** *Creu que actualment encara hi ha dificultats per consolidar un lideratge femení?*
R: S'ha avançat molt en aquest sentit. Jo, particularment, no he tingut cap problema. En el meu partit som moltes dones i n'hi ha que ocupen llocs de representació política i de responsabilitat.
- **P:** *S'ha trobat amb dificultats en el món laboral pel fet de ser dona?*
R: Jo personalment no, però encara hi ha en la nostra societat molta discriminació laboral. El repte és aconseguir que la igualtat legal esdevingui real.
- **P:** *Quins creu que són els nous continguts que les dones han aportat o poden aportar a l'agenda política?*

²² http://es.wikipedia.org/wiki/Dolors_L%C3%B3pez [Data de consulta : 27/10/2013]

R: Segurament una visió més pràctica. Les dones hem de rendibilitzar el nostre temps perquè, a més de treballar fora de casa, també hem de pensar la millor manera per conciliar la nostra vida laboral amb la familiar. Hem d'anar al gra.

- **P:** Creu que es reconeixen suficientment els mèrits polítics femenins?

R: No, però la política no és diferent a altres àmbits de la vida. És el reflex d'una societat en què encara són els homes els qui ocupen els llocs directius.

- **P:** Personalment, creu que influeix el fet de ser dona en el món de la política?

R: Entre tots hauríem de parlar de persones, i no d'homes i de dones, tot i que penso que el fet de ser dona pot influir més per circumstàncies culturals i per com ens han educat.

- **P:** Per quina política lleidatana, actual o no, sent admiració i perquè?

R: Per la Pilar Arnalot. Va fer una gran tasca a l'Ajuntament de Lleida en un temps en què era molt poc usual que hi hagués una dona al capdavant d'un partit o d'un grup municipal d'un ajuntament.

Entrevista a Pilar Nadal i Reimat, PSC-PSOE

Nascuda a Lleida, el Segrià, el 1951

Catedràtica d'ensenyament secundari, en l'exercici de la docència ocupà la direcció de l'INS Caparrella. En l'àmbit polític, fou regidora per la llista del PSC-PSOE, de l'Ajuntament de Lleida des del 1987 fins al 2003. En aquest últim any fou regidora responsable de Serveis Personals i regidora de Salut Pública. Entre 1991 i 1995 ocupà un escó de diputada de la Diputació Provincial.

L'any 2003 fou nomenada delegada de Treball i Indústria de la Generalitat a Lleida, càrrec que repetí el 2006²³.

- **Pregunta:** Quins van ser els motius que la van portar a dedicar-se a la política?

R: Vaig començar amb inquietuds polítiques a partir d'una professora de llengua i literatura al batxillerat, era una gran antifranquista, una persona molt compromesa, i ens ho transmetia. A més a més a casa meva sempre es parlava de política, no érem d'esquerres, però sí antifranquistes perquè érem monàrquics. Per tant, vivia en una família on les converses dels dinars familiars amb els germans del meu pare, que eren periodistes, sempre eren sobre temes polítics. Vaig comen-

²³ Conxita Mir, Antonieta Jarne, Joan Sagués i Enric Vicedo, *Diccionari biogràfic de les terres de Lleida: política, economia, cultura i societat Segle XX.*, Ed. Alfazeta, Lleida, 2010, p.274.

çar la carrera a Barcelona però la vaig deixar a la meitat, vaig tornar a Lleida, em vaig casar i llavors el meu pare estava a la UCD i per tant jo no creia convenient entrar en política tot i que ell era molt respectuós. Quan em va dir que deixava la política li vaig explicar que em considerava una dona política, tot i no haver tingut cap càrrec, i que ara volia entrar-hi i tenir-lo. El meu pare tot i no ser socialista ni d'esquerres em va animar. Havia cursat Formació Professional, vaig estar treballant a l'institut la Caparrella, a l'Escola del Treball, vaig entrar a posar en marxa el centre d'Almacelles i posteriorment vaig tornar a la Caparrella com a directora divuit anys.

Quan era directora, l'Antoni Siurana em va proposar anar a la llista amb ell, jo estava d'acord amb totes les propostes del partit socialista i vaig entrar com a independent. Jo que no era massa partidària de les disciplines de partit, en perdre l'alcaldia l'Antoni Siurana, vaig decidir fer-me militant. A partir d'aquí vaig portar l'àrea de Serveis Socials i després la de Salut Pública. Em vaig adonar que entre la Caparrella, que era la meva professió i la meva vocació, i la política no podia triar, a més, l'Antoni Siurana no era partidari de dedicacions exclusives i vaig combinar la meva feina de directora a la Caparrella amb la de diputada i tinent d'alcalde i ho vaig poder fer gràcies als equips magnífics que tenia a l'ajuntament i a la Caparrella. Em va anar molt bé perquè em mantenia en un càrrec polític però no m'allunyava de la realitat.

- **P:** *Quins són els reptes que vostè es va proposar o s'ha proposat complir en el món de la política? Els ha assolit?*

R: El meu objectiu professional era prestigiar la FP però alhora crec que és també un repte polític. Per mi tot és política, no hi ha ningú apolític. Un dels primers reptes que ha costat molt als partits ha estat el tema de les dones, des del PSC i el PSOE ens vam veure obligats a imposar les quotes perquè sinó no hi havia manera. Cada dona que va en una llista desplaça a un home i això no agrada.

- **P:** *Creu que actualment encara hi ha dificultats per consolidar un lideratge femení?*

R: Crec que anem enrere, un dels grans problemes per les dones és en primer lloc que el tema de la conciliació horària no està resolt. A les escoles, per exemple, sovint et trobes que la majoria de professors són dones i el cap d'estudis i el director homes, perquè les dones en acabar les classes han de fer-se càrrec dels seus fills, anar-los a buscar a l'escola, fer les tasques domèstiques... És molt difícil canviar l'estereotip de dona. En aquest sentit hem tingut mala sort perquè les dones que han destacat en política internacional han estat dones de dretes, la Margaret Thatcher, l'Angela Merkel... i identificar-te amb aquest tipus de dones és complicat.

- **P:** *S'ha trobat amb dificultats en el món laboral pel fet de ser dona?*

R: Dificultats no, però de vegades no et prenen tan seriosament com si fossis un home, la crítica sempre va lligada amb el fet que tu siguis dona. Bé, crec que puc dir que si que m'hi he trobat, per exemple, et costa molt més fer promoció política sent dona perquè als homes els costa molt més reconèixer la teva vàlua política professional. Per escollir homes no miren tant però abans de posar una dona en un càrrec es fila molt prim a l'hora d'avaluar la seva i professionalitat.

- **P:** Quins creu que són els nous continguts que les dones han aportat o poden aportar a l'agenda política?

R: Jo crec molt en la intel·ligència emocional i l'empatia, i les dones tenim unes qualitats que als

homes, pel tipus d'intel·ligència que tenen, no els són tan fàcils de tenir com a nosaltres.

- **P:** Creu que es reconeixen suficientment els mèrits polítics femenins?

R: No, perquè els homes tenen un sentiment de superioritat genètic i social que fa que els costi molt reconèixer que una dona pot valdre més que ells. A més a més, crec que les dones tenim certa inseguretat per tant com ens han trepitjat històricament i allò que per nosaltres és inseguretat pels homes és vanitat.

- **P:** Personalment, creu que influeix el fet de ser dona en el món de la política?

R: Sí, perquè suposa un sacrifici, i a més els càrrecs com més propers són més hores els has de dedicar i menys temps tens per estar amb els teus.

- **P:** Per quina política lleidatana, actual o no, sent admiració i perquè?

R: Per la Teresa Cunillera, perquè és la dona d'aquí que ha arribat més alt i té una agilitat sorprenent per respondre preguntes i atacar els adversaris. És una persona molt intel·ligent i experimentada. La Teresa té molt de mèrit perquè s'ho ha guanyat tot a pols i no és gens prepotent.

Entrevista a Bea Obis i Aguilar, CiU

Nascuda a Lleida, el Segrià, el 1966.

Diplomada en Turisme, posteriorment realitzà un màster en direcció hotelera i màrqueting d'atenció al client, un en economia local i financera i un Postgrau en govern local.

És regidora de CiU a l'Ajuntament de Lleida i Consellera comarcal d'Hisenda i Recursos Humans del Segrià²⁴.

- **Pregunta:** Quins van ser els motius que la van portar a dedicar-se a la política?

R: Crec que les dones tenim moltes coses a dir en aquest món. La nostra visió de les coses dóna un sentit diferent a maneres de fer política que no comparteixo i de vegades, les coses es canvien des de dins. El servei a les persones és vital pel creixement personal de tot ésser humà. I aquesta ha de ser la prioritat en política, el servei a les persones, al territori i al país.

- **P:** Quins són els reptes que vostè es va proposar o s'ha proposat complir en el món de la política? Els ha assolit?

R: Contribuir al creixement sostingut, igualitari, competitiu, social, turístic.... i a augmentar la participació ciutadana en els grans temes de ciutat i en les eleccions municipals (en les darreres eleccions, la meitat dels lleidatans i lleidatanes que podien votar no ho van fer)

Si he assolit els meus reptes i propòsits? Això vol dir assolir la perfecció. Aquesta és la fita que sempre s'ha de perseguir per anar-te superant dia a dia. I en una ciutat tant diversa hem d'assolir els màxims consensos, la màxima participació, el reconeixement de la feina ben feta per part dels ciutadans i també dels polítics. Tot allò que contribueixi a sumar en benefici d'una ciutat més social, més atractiva pels turistes, pels inversors, per la competitivitat, pel lleure, la cultura i l'esport... tot ha de ser benvingut, ben valorat i tractat en la seva justa mesura. S'ha de reconèixer i rectificar en tot allò que no funciona, que els ciutadans amb els seus arguments, considerin que s'ha de rectificar, millorar, superar o modificar.

- **P:** Creu que actualment encara hi ha dificultats per consolidar un lideratge femení?

R: I tant! L'error és considerar dues tipologies de lideratge. No és femení o masculí, és personal, emocional, passional, per convenciment. Vist amb ulls de do-

²⁴ http://www.totleida.cat/index.php?option=com_content&view=article&id=392%3Abea-obis-aguilar&catid=57%3Agent-de-ponent&Itemid=399 [Data de consulta: 27/10/2013] <http://www.beaobis.cat/> [Data de consulta: 27/10/2013]

na, això sí, però sense connotacions sexistes. El problema és que quan una dona ocupa un lloc en política o un càrrec directiu important encara hi ha homes i dones (això és més perillós) que fan preguntes de l'estil:

"I tu, com t'organitzes a casa?" (Tinc dos fills).

Saps quina és la meva resposta si la pregunta me la fa un home?

"– I tu com t'ho fas? Els fas la pregunta també als homes que es dediquen a la política o tenen un càrrec directiu important?" (els homes mai pregunten als homes com s'organitzen a casa).

Si la pregunta me la fa una dona, simplement li contesto que m'organitzo igual que ella, com qualsevol mare treballadora.

Mentre preguntes com aquestes només es facin a dones directives, tenim un problema...

- **P:** *S'ha trobat amb dificultats en el món laboral pel fet de ser dona?*

R: No, mai. Potser he visualitzat algun comportament preventiu a primer cop d'ull però rebug ferm mai. Això ja ho té el món empresarial però no m'he sentit afectada pel fet de ser dona.

- **P:** *Quins creu que són els nous continguts que les dones han aportat o poden aportar a l'agenda política?*

R: Sempre aportarem una nova manera de veure i entendre les coses. Vaig llegir un article científic, ja fa uns anys, en què s'explicava que la diferència entre homes i dones era d'un 1% cerebralment parlant (no parlava de diferències físiques) Aquest 1% precisament , ens fa ser més emocionals, vivim a una velocitat de vertigen, el temps passa tant ràpidament que quan m'assec a fer la valoració del dia sempre destaco un moment on l'emoció m'hagi ajudat a superar una situació determinada. I sempre existeix aquest moment. El millor que tenim les dones és la nostra visió de les coses. Pots arribar al mateix objectiu per diferents camins. Crec que les dones busquem aquell camí que, malgrat sembli molt complicat, sabem que ens portarà a un millor resultat en l'objectiu (això del sisè sentit crec que no és pas cap llegenda, de vegades és molt real)

- **P:** *Creu que es reconeixen suficientment els mèrits polítics femenins?*

R: De vegades som nosaltres mateixes les que no ens els valorem, ni de nosaltres mateixes ,ni de la resta de dones que com nosaltres, estan al capdavant de moltes actuacions. Cal que tinguem més autoestima i siguem més corporatives entre nosaltres. Però hem de saber reconèixer el mèrit i reconeixement de les persones (siguin homes i dones) .

- **P:** *Personalment, creu que influeix el fet de ser dona en el món de la política?*

R: Hi ha persones que creuen que el fet de ser home o dona pot ser positiu o negatiu en funció del context en què es trobin. Voldria no pensar que el fet se-

xista ajudi o no a assolir un repte polític personal. Malgrat que sempre he desitjat estar en política per mèrits exclusivament professionals i personals, la veritat és que encara hi ha alguns estereotips poc recomanables i que, evidentment, no comparteixo.

- **P:** *Per quina política lleidatana, actual o no, sent admiració i perquè?*

R: Teresa Ribes, sense cap mena de dubte. Política del passat, del present i del futur. Una dona de cap a peus, molt valenta, que ha lluitat contra aquest masclisme polític (més accentuat anys enrere) i que malgrat alguns entrebancs durant la seva etapa política, va saber superar-los, ignorar-los o modificar-los i ara és una dona ben reconeguda, valorada i admirada per bona part dels lleidatans i lleidatanes. I va fer, fa i farà sempre una feina exemplar de treball per i amb les persones en aquesta ciutat, en el territori i en el país.

Entrevista a Mercè Rivadulla i Gràcia, Iniciativa per Catalunya

Nascuda a Ballobar, el Baix Cinca, l'any 1947.

Advocada, professora d'ensenyament secundari i política. Exercí d'advocada laboralista a Torrejón de Ardoz entre 1973 i 1976. Col·laborà en l'Oficina de l'Organització per a l'Alliberament de Palestina (OAP) a Madrid i Mèxic entre 1974 i 1980. Fou secretària general del Sindicat d'Ensenyament de CCOO des del 1989 fins el 1993. Des de la creació d'Iniciativa per Catalunya dugué a

terme una intensa activitat política com a membre de la direcció tant a les terres de Lleida com a la direcció nacional. Diputada per Iniciativa per Catalunya al Congrés dels Diputats en la V legislatura, de 1993 i 1996, i la VI, de 1996 a 2000, per la circumscripció de Barcelona, fou vocal en diverses comissions: de la Diputació permanent, de la d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, de la de Sanitat i Consum i de la Comissió Mixta dels Drets de la Dona. Fou també ponent de la primera llei sobre els drets de les persones immigrades. El 2003 fou diputada provincial i regidora a l'ajuntament de Lleida, on dugué a terme una àmplia activitat en l'àmbit del Medi Ambient i la Sostenibilitat. En la legislatura de 2007 a 2011 repetí com a regidora i actualment es troba retirada del món de la política²⁵.

²⁵ Conxita Mir, Antonieta Jarne, Joan Sagués i Enric Vicedo, *Diccionari biogràfic de les terres de Lleida: política, economia, cultura i societat Segle XX.*, Ed. Alfazeta, Lleida, 2010, p.336. i Josep Varela i Serra, *Segones Converses a Lleida.*, Ed. Pagès Editors, Lleida, 1991, p.327.

- **Pregunta:** *Quins van ser els motius que la van portar a dedicar-se a la política?*

R: Jo vaig començar en política des de molt jove, és clar que el grau d'implicació i de consciència no és el mateix que el que tens quan ets més adulta. Vaig començar quan estava estudiant a Barcelona a la universitat, era l'època del franquisme, el 1969, i vaig formar part del moviment estudiantil que s'oposava a la dictadura de Franco. A partir d'allí ja vaig prendre consciència de determinades coses, de la importància de les llibertats democràtiques de tipus social. Sóc llicenciada en Dret i vaig fer la meitat de la carrera a Barcelona i la meitat a Madrid, llavors em vaig implicar bastant en el moviment d'alliberament de Palestina i vaig treballar a l'oficina de l'Organització per a l'Alliberament de Palestina (OAP) a Madrid. Això va ser una part també important del meu compromís polític i ho anava alternant amb una feina que feia d'advocada laboralista a Torrejón de Ardoz, que no vaig exercir gaire temps ja que després vaig marxar a Mèxic.

El que vull dir és que pràcticament des dels divuit anys he estat posada en política i en sindicats, i quan vaig tornar de Mèxic, on treballava en una oficina de la OAP, vaig començar a treballar a l'institut Caparrella com a professora de FP i ja vaig començar a implicar-me en els temes d'ensenyament, en el Sindicat de CCOO, del qual en vaig ser dirigent durant quatre anys amb la perspectiva de contribuir a la millora de la qualitat del professorat i del servei públic. Després vaig ser diputada al Congrés i regidora de l'Ajuntament de Lleida.

Quan vaig començar en política "professionalment" va ser l'any 1993. Al 2000 va ser la primera vegada que vaig treballar com a diputada però per les llistes de Barcelona.

- **P:** *Quins són els reptes que vostè es va proposar o s'ha proposat complir en el món de la política? Els ha assolit?*

R: Depèn, per exemple no és el mateix el repte que em vaig plantejar quan estava a l'Ajuntament de Lleida que quan estava al Congrés dels Diputats. Hi ha un repte general que és la transformació de la societat i aquest és evident que no l'he pogut assolir, perquè tots som conscients que ara estem fins i tot pitjor que abans, però això es conjuntura, del treball de tots nosaltres es crea un pòsit que queda. Si jo he lluitat per la igualtat d'oportunitats per les dones això no està aconseguit però cada granet de sorra compta. Ara la conjuntura és molt dolenta però el pòsit hi continuarà essent sempre.

Quan era al Congrés dels Diputats com a diputada per Lleida, encara que sortia per les llistes de Barcelona, volia lluitar per les qüestions que afecten el nostre territori que al meu entendre durant molt de temps ha estat deixat de la mà de Déu. Catalunya està muntada amb un gran centralisme a Barcelona, i Girona i tota la zona de la costa estableix entre si unes inèrcies molt importants, en canvi

Lleida queda molt a la rereguarda. Nosaltres tenim una economia basada en l'agricultura i la ramaderia, i encara que aquesta no era la meva formació vaig fer com una segona carrera, vaig ser portaveu d'Agricultura de Izquierda Unida i Iniciativa, això vol dir que era la portaveu d'Agricultura per tota Espanya. Em vaig preparar acceleradament sobre política agrària i llavors vaig lluitar molt per territori, una de les primeres coses que vaig portar a Madrid va ser el tren de la Pobla i el tren de Barcelona via Manresa perquè entenc que és una barbaritat que tot i tenir les infraestructures necessàries ho hem apostat tot a l'alta velocitat i hem deixat el territori completament desvertebrat. Una cosa de la qual em sento molt satisfeta és d'haver aconseguit finançament de l'estat pel Segarra-Garrigues tot i ser competència, en un principi, de la Generalitat.

Per una altra banda, sempre m'he preocupat pel temes de la dona, vaig contribuir molt en elaborar la llei d'estrangeria, vaig portar al Congrés la proposició de llei dels cognoms gràcies a la qual ara són els matrimonis qui decideixen l'ordre dels cognoms i un altre tema important va ser el de les talles de roba, que a partir d'una vivència vaig veure que s'havia de regular atès que és un tema seriós.

Aquests en són uns quants exemples, i torno al principi, una persona no farà res però amb una mica d'una i una mica de l'altra finalment tot acabarà tenint sentit.

- **P:** *Creu que actualment encara hi ha dificultats per consolidar un lideratge femení?*

R: Cada vegada menys perquè ara les traves ja no són legals, són, per exemple, que els homes no s'impliquin en les tasques de la llar. Són traves profundes del *background* que tenim en la nostra ment com a societat i que hem d'anar trencant. Poc a poc anem veient conselleres, ministres però és una realitat que els que són al capdavant sempre acostumen a ser homes i que després són majoritàriament dones a darrere.

Ens falta donar aquest pas, per als homes el tema del poder és molt important i per nosaltres sempre depèn d'allò que hàgim de renunciar per ser al poder. Els homes per ser directors generals, consellers... no renuncien a res però les dones que estan en càrrecs d'alta direcció, tan sigui en la política com en l'empresa, hi ha un estudi que demostra que un elevadíssim percentatge han renunciat a tenir fills.

Si la societat s'organitza diferent, amb els homes col·laborant en les tasques reproductives, amb unes bones escoles bressol amb flexibilitat horària i preus assequibles, això canviarà però sinó la divisió de tasques serà perpetuada. Tot i això sóc optimista, s'ha avançat molt, el pòsit que anem fent sempre hi serà, mai no baixarem fins baix de tot.

• **P:** S'ha trobat amb dificultats en el món laboral pel fet de ser dona?

R: Quasi que no, quan vaig començar de professora de FP sí que em vaig trobar en que aquell era un món molt masculí. Una de les assignatures que impartia, que era la prevenció de riscos laborals i havies de saber com funcionaven totes les màquines

dels diferents oficis, estava controlada per homes, en el moment de la selecció es tendia a agafar homes, ja que no s'imaginava una dona supervisant màquines i procurant que un es posi els guants. En l'àmbit polític, és evident que perquè entri una dona ha de marxar un home i això té les seves coses.

- **P:** Quins creu que són els nous continguts que les dones han aportat o poden aportar a l'agenda política?

R: Una visió més exacta de la realitat, en la mesura que les dones ens movem en tots els àmbits, ens movem en el món familiar amb ascendents, descendents i col·laterals i estem a la universitat i demostrem que tenim una gran capacitat per formar-nos i després quan treballem demostrem que som molt responsables, ja que si mires l'absentisme laboral veuràs que les dones en tenim menys. Per tant som, d'alguna manera més completes, tenim una visió més complerta de la realitat en totes les facetes, tenim la capacitat de veure millor i d'atendre més equitativament. Hi ha de tot però els condicionants que tenim ens permeten tenir una visió més global del que és la realitat.

- **P:** Creu que es reconeixen suficientment els mèrits polítics femenins?

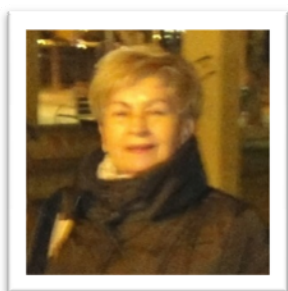
R: No, ni parlar-ne perquè ara mateix, per exemple Lleida, encara no ha tingut una alcaldessa, i tu creus que a la ciutat de Lleida no hi ha dones iguals que els alcaldes que hem tingut? Doncs no es reconeixen. Bé, tenim conselleres a la Generalitat però no s'albira que tinguem una presidenta de la Generalitat. Per tant, si parteixo de la base que estem igual o millor preparades i que tenim una visió més complerta de la realitat, està clar que el que no es valora és aquest plus que nosaltres aportem i que és tan important per a la societat.

- **P:** Personalment, creu que influeix el fet de ser dona en el món de la política?

R: Sí, per tot el que t'he dit que una dona té una visió més general atès que la societat encara no ha canviat i les dones són les que s'ocupen majoritàriament de la vida familiar.

- **P:** Per quina política lleidatana, actual o no, sent admiració i perquè?
R: No te'n diré una, et diré que totes les dones polítiques de Lleida per a mi tenen un valor extraordinari perquè les circumstàncies són difícils.

Entrevista a Teresa Ribes i Utgé, Convergència Democràtica

Nascuda a Alcarràs, el Segrià, el 1942

Diplomada en Magisteri per l'Escola de Mestres de Lleida. Exercí de mestra a partir de 1962 i durant tres anys fou directora del Col·legi Públic Pràctiques 2 i del CEIP Riu Segre. En l'àmbit polític, s'afilià a CDC l'any 1979 i d'ençà de 1984 en fou la responsable sectorial d'ensenyament. Regidora de Benestar Social a la Paeria de Lleida (1987-1991) i diputada al Parlament de Catalunya (1988-1992), exercí com a delegada territorial de Benestar Social a Lleida (1988-2004).

Presidí el Consorci Torreblanca, dedicat a la reinserció laboral de drogodependents i altres col·lectius rics d'exclusió social. A més a més fou membra del Grup de Mestres per a la Renovació pedagògica de Lleida, a partir de 2004 tornà a exercir la seva professió²⁶.

- **Pregunta:** Quins van ser els motius que la van portar a dedicar-se a la política?

R: Vaig ser de les primeres dones dins el meu partit, en bona part influenciada per la Maria Rúbies, que va ser la meva mestra, la meva introductora, la meva amiga... Llavors la Maria estava dins el partit, al Comitè Local, i l'acompanyava perquè ella no conduïa i jo tenia un Mini i la portava a tot arreu. Esperaven la gran diputada i arribàvem les dos, era una embolcaire i quan ella no podia assistir a un acte, em deia que hi anés jo que, inconscient, hi anava. En un cas em va enviar a la Seu d'Urgell a una taula rodona sobre la LODE, segons em va dir. Jo tot el viatge repassant la LODE i un cop allí resulta que era una conferència sobre la política educativa de la Generalitat, em va fer una bona enredada (riu)...

Com que ella era a Madrid no podia estar dins el Comitè Local del partit. CIU s'organitza en un Comitè Nacional, un Comitè Executiu Territorial ja que no considerem províncies, i els comitès comarcals i locals. La Maria com que creia que hi havia d'haver dones i si ella no podia anar-hi no n'hi hauria m'hi feia anar a mi i així vaig

²⁶ Conxita Mir, Antonieta Jarne, Joan Sagués i Enric Vicedo, *Diccionari biogràfic de les terres de Lleida: política, economia, cultura i societat Segle XX.*, Ed. Alfazeta, Lleida, 2010, p.333
<http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/1988/05/31/pagina-27/33043983/pdf.htm> [Data de consulta: 27/10/2013]

entrar en el Comitè Local. Això va ser sobre els anys 70. Després vaig entrar al Comitè Comarcal del Segrià i en vaig ser la primera dona presidenta (això en l'àmbit del partit).

Com a anècdota puc dir que l'endemà del comitè les dones dels homes del partit em trucaven per preguntar-me a quina hora havia acabat la reunió. Buscaven la meua complicitat però es van cansar de preguntar perquè jo tenia clar que allí hi era com a persona, no com a dona, no era el que em tocava fer.

Al 1974 em van demanar que anés a Madrid al Congrés dels Diputats però no vaig voler perquè es passaven tota la setmana fora de casa i jo tenia els tres nens petits. Em van confessar que era pel simple fet que necessitaven una dona a la llista i pensaven que jo ho faria molt bé. Vaig acceptar que em possessin de reserva però finalment em van col·locar la quarta. Va ser la primera vegada que em vaig presentar a les eleccions al Congrés dels Diputats. Un cop van arribar les municipals del 1987 em van dir que hi havia d'anar, era prop de casa i no tenia el problema dels fills. Va ser la legislatura amb en Manel Oronich, vam guanyar i al 1988 ens van fer una moició de censura. Vaig estar dos anys al govern i dos anys a l'oposició, i això em va permetre veure les dos vessants de la feina. Vaig començar com a regidora d'educació, ja que professionalment sóc mestra. Quan el PP va sortir del govern em vaig ocupar de serveis socials i de cultura. Quan va arribar l'època de les eleccions al Parlament al 1987, com que era la més promocionada em va tocar anar-hi, i ho vaig poder fer gràcies a la meua mare que es va ocupar dels meus fills. Malauradament, en acabar la legislatura es va posar malalta i jo vaig parlar amb el Sr. Pujol i vaig dir-li que havia de cuidar-la, que ella m'havia ajudat a mi quan jo tenia els fills petits. El President em va dir que no em preocupés, que ell em buscava un lloc on el podria ajudar molt però sense marxar de Lleida. Em va posar a la Delegació de Benestar Social, on vaig ser 12 anys fins que ens van fer fora quan va entrar el tripartit. Quan acabava de treballar, assistia a tots els actes que organitzaven les associacions dins l'àmbit lleidatà.

D'altra banda, jo tenia la meua plaça d'ensenyament, era mestra de vocació i em va fer il·lusió poder tornar a l'escola abans de jubilar-me. He col·laborat amb el partit fins aquesta última legislatura, dins el Comitè Local, però ara he decidit que han de començar a pujar les noves generacions. Al Consell Nacional també hi havia estat sempre però els dos darrers ja no, crec que hi ha d'anar la gent jove perquè nosaltres som de l'època d'en Jordi Pujol i segurament el que pensem ja no està en la línia del que hi ha avui en el món.

Com pots veure vaig entrar en política per inèrcia, m'hi vaig trobat sense buscar-ho, de fet encara ara no he decidit que vull ser-hi.

- **P:** *Quins són els reptes que vostè es va proposar o s'ha proposat complir en el món de la política? Els ha assolit?*

R: Me'n vaig proposar molts, un dels quals era treballar per a les dones. Lleida va ser el primer lloc de Catalunya que de manera descentralitzada va tenir Institut de la Dona, i també la primera ciutat catalana amb una casa d'acollida per a dones maltractades. Em tot això vam ser pioneres i estic molt satisfeta d'aquesta etapa.

De l'etapa a Benestar Social també n'estic molt contenta perquè tal com em va dir el president Pujol el vaig poder ajudar molt i ell em va fer molta confiança, igual que el conseller. Quan vaig entrar només hi havia la Llar de Sant Josep com a residència de gent gran a Lleida i quan vaig marxar a cada comarca vam deixar residències fetes funcionant, tant públiques com privades, també per a disminuïts psíquics. L'espina que em queda es que als dos Pallars no la vam poder fer. He de dir que l'ajuntament em va agradar molt però quan vaig entrar al Parlament flotava. La primera sessió, quan es fa la investidura del president, no l'acabo de recordar perquè estava en un núvol. Em sentia orgullosa de representar el meu territori. Sóc molt privilegiada perquè tota la meua vida he fet allò que volia fer i he gaudit molt fent-ho, per això no m'importava treballar fins tard. També he de dir que he tingut molta sort perquè he trobat gent que m'ha ajudat molt i ha fet possible que assolíssim les fites que ens anàvem proposant. Les dones tenim una cosa: que som tossudes, on posem el dit posem la banya i estirem, estirem fins que ens en sortim. I ens en vam sortir. La tenacitat és una qualitat molt important per a un polític.

- **P:** *Creu que actualment encara hi ha dificultats per consolidar un lideratge femení?*

R: Jo crec que sí, tant per part dels homes com de les dones. Fins que passi un parell de generacions no s'acabarà veient com una cosa normal, encara tenim molta feina a fer.

- **P:** *S'ha trobat amb dificultats en el món laboral pel fet de ser dona?*

R: No, ja que la meua carrera professional ja era una carrera de dones però la vaig triar perquè era la meua vocació des de petita.

- **P:** *Quins creu que són els nous continguts que les dones han aportat o poden aportar a l'agenda política?*

R: Tenacitat i capacitat de veure les coses des d'una visió humana i humanística, no sols una visió política o econòmica. Com a dones crec que ho portem als gens, encara que hi ha de tot, hi ha dones que acaben actuant com un home i a la inversa, homes que també posseeixen aquestes qualitats.

- **P:** *Creu que es reconeixen suficientment els mèrits polítics femenins?*

R: No perquè per reconèixer mèrits a una dona n'ha de fer com a mínim el doble que un home, encara ara. A un home si s'equivoca li riuen la gràcia i si en canvi ho fa una dona se li dóna molta més importància.

És molt important que una mateixa es faci valdre i deixi clar que és com els altres. Si he hagut de donar un cop de puny damunt de la taula ho he fet, a mi m'han arribat a dir: "No pensis", els caps mai però altres companys sí. Cada dona que entra és un home que no pot entrar, ho veuen així.

• **P:** Personalment, creu que influeix el fet de ser dona en el món de la política?

R: Sí, si a una dona no l'influeix malament, la nostra visió és una aportació molt important. Si una dona entra al món de la política i actua com un home no cal que entri.

• **P:** Per quina política lleidatana, actual o no, sent admiració i per què?

R: Per la Maria Rúbies, va ser professora meva a la universitat i una dona pionera en tots els sentits. Va casar-se amb 40 anys, era llicenciada en matemàtiques, professora a l'escola de magisteri. Ella

ens va ensenyar la nova matemàtica, i vam ser pioners en el món de la informàtica. Entre les dues recordo que vam fer un projecte que consistia en introduir la informàtica als nens de preescolar i cicle inicial, ningú no hi confiava però vam anar amb un congrés a Cadis a presentar-lo i va ser tot un èxit. Juntes vam viure moltes experiències noves i, com deia al principi de l'entrevista, va ser per ella que em vaig acabar endinsant en la política.

Entrevista a Angeles Ribes, Ciutadans

Nascuda a Osca el 1968, resident a Lleida des dels onze anys. Després de cursar disseny i moda a Barcelona, treballar com a professora i crear una empresa de disseny gràfic decideix el 2007 formar part de Ciutadans sent coordinadora de l'Agrupació de Lleida i membre del Comitè Executiu. Actualment és membre del Consell General i delegada territorial per la Vall d'Aran²⁷.

• **Pregunta:** Quins van ser els motius que la van portar a dedicar-se a la política?

²⁷ Biografia facilitada per ella mateixa.

Resposta: Em sentia defraudada pel panorama polític general i no em representava cap partit dels presents en l'àmbit espanyol ni català. Així, quan va sorgir Ciutadans i després de llegir-ne l'ideari vaig pensar que havia arribat el moment d'aixecar-se del sofà i lluitar per allò que creia correcte en lloc de sentir-me frustrada perquè d'altres no ho feien per mi.

- **P:** *Quins són els reptes que vostè es va proposar o s'ha proposat complir en el món de la política? Els ha assolit?*

R: En un principi van ser reptes molt modestos... Col·laborar amb el partit, proposar idees... A mesura que Ciutadans ha anat creixent els reptes també ho han fet. M'agradaria poder accedir a posicions públiques on posar en pràctica les nostres idees. Per tant, en aquest sentit, no he aconseguit encara els meus objectius.

- **P:** *Creu que actualment encara hi ha dificultats per consolidar un lideratge femení?*

R: Cada cop menys. Crec que és només qüestió de temps.

- **P:** *S'ha trobat amb dificultats en el món laboral pel fet de ser dona?*

R: Al llarg dels anys alguna sí... Però en general ha estat el contrari, tot i treballar en llocs tradicionalment masculins la meua experiència és positiva.

- **P:** *Quins creu que són els nous continguts que les dones han aportat o poden aportar a l'agenda política?*

R: Els mateixos que poden aportar els homes. No crec que la diferència de sexe influeixi en la capacitat, aptitud o mèrit de les persones.

- **P:** *Creu que es reconeixen suficientment els mèrits polítics femenins?*

R: No crec que els mèrits siguin qüestió de gènere sinó de vàlua personal. Per tant, s'hauria de revisar els mèrits de cada polític i veure si han estat reconeguts o no i per què.

- **P:** *Personalment, creu que influeix el fet de ser dona en el món de la política?*

R: A Espanya, avui, sí. Des del moment que la inclusió de dones a les llistes és obligatòria per llei és indubtable que sí que influeix.

- **P:** *Per quina política lleidatana, actual o no, sent admiració i perquè?*

R: Em sap greu però he de reconèixer que per cap²⁸.

²⁸ L'entrevista d'Ángeles Ribes ha estat traduïda del castellà.

Entrevista a Conxita Tarruella i Tomàs, Unió Democràtica

Lleida, el Segrià, 1949

Infermera i política. Presidenta del Col·legi Professional de Diplomats d'Infermeria de Lleida (1984-1988) i Responsable de la Fundació Esclerosi Múltiple a Lleida. Destacà com a promotora de la Federació d'Entitats per la Salut de Lleida (FESalut). Diputada al Parlament de Catalunya en representació de CiU, del 1992 al 2003, va se designada com a delegada territorial del departament de Justícia a Lleida i ocupà la Direcció General d'Atenció a la Infància. També exercí diversos càrrecs parlamentaria, dels quals destacaren la vicepresidència de la Comissió de Control Parlamentari de l'Actuació de la CCRT i de les Empreses Filials i la participació en la Comissió Permanent de Legislatura sobre el Procés d'Equiparació Dona-Home. Regidora a la Paeria de Lleida del 2003 al 2007, fins al 2005 exercí de portaveu del grup municipal de CiU. Des de l'any 2008 fins a l'actualitat és al Congrés dels Diputats²⁹.

- **Pregunta:** *Quins van ser els motius que la van portar a dedicar-se a la política?*
R: L'inconformisme. Jo sóc infermera i vaig muntar un dispensari als barris de La Bordeta, Els Mangraners i Pardinyes als anys setanta, quan només n'hi havia un a Prat de la Riba, i em vaig posar en contacte amb un mossèn i vaig muntar el dispensari perquè aquesta gent no hagués de desplaçar-se. Amb el preu d'un viatge d'autobús els atenia i fins i tot treballava a domicili. En adonar-me de la situació real de la gent i sentir les seves queixes vaig posar-me al Col·legi d'Infermeres i vaig conèixer el Josep Antoni Duran i Lleida, que n'era l'advocat, i ell em va proposar entrar en política i lluitar pel canvi des de dins i no només resignar-me i protestar des de fora.
- **P:** *Quins són els reptes que vostè es va proposar o s'ha proposat complir en el món de la política? Els ha assolit?*
R: N'he assolit algun i és evident que te'n marques molts i contínuament perquè tot el que et demana la gent, tot el que veus tu, tot ho voldries arreglar... però és difícil perquè has de convèncer molta gent. La política és complicada, depèn de pactes, hi ha moltes circumstàncies al voltant que no fan que les coses siguin ràpides i immediates.
Un dels reptes concrets que em vaig marcar i del qual em sento orgullosa va ser amb el tema de les adopcions durant la meua etapa com a directora general

²⁹ Conxita Mir, Antonieta Jarne, Joan Sagués i Enric Vicedo, *Diccionari biogràfic de les terres de Lleida: política, economia, cultura i societat Segle XX.*, Ed. Alfazeta, Lleida, 2010, p.387.

d'Infància a la Generalitat, la legislatura del 1994. Vaig aconseguir fer un conveni d'adopcions internacionals amb països que estaven tancats, com la Xina, l'Índia...

Últimament de l'experiència al Congrés n'estic molt satisfeta, una de les fites que he aconseguït és que quan un fill està malalt si els dos pares treballen un pugui estar amb ell i cobrant. La política et dona molts disgustos, et dona molta feina, molta incomprensió per part de la gent... però de tan en tant et dona una satisfacció que t'acompanya sempre.

- **P:** *Creu que actualment encara hi ha dificultats per consolidar un lideratge femení?*

R: Sí, hem millorat molt gràcies a la llei de paritat però continua essent la mostra que les coses no ven prou bé en aquest sentit. En els actes importants d'empreses privades, per exemple, veiem tot un seguit de vestits negres i després dues o tres dones que simplement són allí per demostrar que també hi ha dones. Hem guanyat molt però no ens podem relaxar i hem de continuar lluitant fins que per la gent sigui una cosa natural posar dones en una llista i comptar amb la seva opinió, no només fer-ho perquè "Ui! Necessitem posar-hi una dona." El meu partit, Unió Democràtica, val a dir que en això és pioner ja que va ser el primer en portar una dona al capdavant, la Concepció Ferrer.

S'ha de convertir en una cosa normal, posar-les al davant pel fet que serveixin o no, no perquè hi hagin de ser perquè està ben vist i prou. La visió conjunta d'homes i dones és la millor.

- **P:** *S'ha trobat amb dificultats en el món laboral pel fet de ser dona?*

R: Com ja t'he dit sóc infermera i és un món laboral en què la majoria som dones, a la meva època érem un 99% de dones. En canvi, quan era presidenta del Col·legi d'Infermeria aquí a Lleida i anàvem a Madrid a les reunions de tots els col·legis provincials, només érem tres dones. És a dir, en un món on treballant érem un 99% de dones els pocs homes que hi havia eren als llocs de poder. Això, tot i que no tan exageradament, encara passa avui en dia.

- **P:** *Quins creu que són els nous continguts que les dones han aportat o poden aportar a l'agenda política?*

R: Una visió diferent, una sensibilitat diferent... les dones ens guiem molt per les intuïcions i fem molt cas de les emocions. Això en política de vegades diuen que no és bo, que ha de ser freda, però jo crec que aquest punt és important per equilibrar. També ho és que les dones no actuem com els homes. A l'hora de negociar i decidir podem ser igual de dures que ells però ho fem des d'un altre punt de vista perquè creiem que és just, i si volem anar per allà, ens hi esforcem i per allà.

- **P:** Creu que es reconeixen suficientment els mèrits polítics femenins?

R: Es comencen a reconèixer però no prou. Cal que aquest reconeixement vingui també per part de les mateixes dones. Quan veus que una dona està en un lloc destacat i altres dones la jutgen per com és, com vesteix... és un gran defecte. Falta un impuls i més solidaritat entre nosaltres. A les dones ens costa molt pujar als llocs perquè per pujar una dona en un partit polític moltes vegades ha de desplaçar-ne una altra i no a un home perquè els homes tenen els seus llocs fixos, les dones competim entre nosaltres en comptes de lluitar totes juntes, les de dins i les de fora, per donar-nos la mà i aconseguir més presència femenina. Entre els homes s'ajuden i a les dones això no ens afavoreix, hauríem d'anar més unides en lloc d'haver-hi tanta crítica. Cal fer pinya i entendre que per una dona que és a dalt és molt difícil mantenir-s'hi i per tant l'hem de recolzar... Quan serem més deixarem de ser el focus d'atenció.

- **P:** Personalment, creu que influeix el fet de ser dona en el món de la política?

R: Sí, perquè la visió de la dona és necessària i important, per tant sí que influeix. Tanmateix no es nota tant com s'hauria de notar perquè som poques, estem escampades i hauríem d'anar unides. En coses on totes les dones ens hem posat d'acord ens ha anat molt bé i ens n'hem sortit.

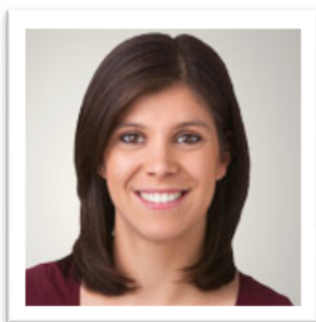
- **P:** Per quina política lleidatana, actual o no, sent admiració i per què?

R: Per la Maria Rúbies, vaig començar en la política amb ella. Ens vam conèixer a l'escola Espiga, ja que ella n'és una de les fundadores i jo uns dels primers pares que hi van portar els seus fills, i en ser una cooperativa de pares, al principi

vam haver de lluitar molt per tirar-la endavant. A més a més, la Maria quan sabia que eres jove i et volies dedicar a la política s'hi involucrava molt i t'ajudava perquè volia més dones.

Entrevista a Marta Vilalta i Torres, ERC

Nascuda a Torregrossa, el Pla d'Urgell, el 1984.

Llicenciada en periodisme per la Universitat Autònoma de Barcelona, actualment cursa ciències polítiques i de l'administració a la Universitat Oberta de Catalunya. Ha estat cap de premsa de la federació regional d'Esquerra Republicana de Catalunya de Lleida (2007-2009) i ha treballat com a periodista a l'Oficina de Comunicació del Departament de Governació i Relacions Institucionals de la Generalitat (2009-2012). Des del 2004 és militant de les Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya (JERC) i d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC). Fou portaveu de les JERC-Ponent des de 2007 al 2009 i secretària nacional de comunicació de les JERC des de 2011 fins al 2013. Ha estat membre de la permanent comarcal d'ERC del Pla d'Urgell i secretària de comunicació en l'àmbit regional. Actualment és consellera nacional d'ERC.³⁰

- **Pregunta:** Quins van ser els motius que la van portar a dedicar-se a la política?

Resposta: Es tracta de la suma de decisions i d'accions al llarg de la vida. Des de ben joveneta m'ha interessat la política, sobretot la del meu país, i l'he entès com una eina al servei de les persones per canviar les coses. Tant és així que als 18 anys em vaig fer militant de les JERC i d'ERC per tal de canalitzar les meves inquietuds i aportar el meu granet de sorra als objectius que defenso, la llibertat nacional i social del meu país. Però mai no m'havia pensat que em podria dedicar de forma exclusiva a la política (jo sóc periodista). Davant la convocatòria d'eleccions el passat 25 de novembre vaig ser escollida pels companys i companyes d'organització per formar part de la candidatura d'Esquerra i gràcies al suport i confiança de la ciutadania, ara mateix tinc l'honor de poder representar les JERC i portar la veu del jovent al Parlament.

- **P:** Quins són els reptes que vostè es va proposar o s'ha proposat complir en el món de la política? Els ha assolit?

R: El principal repte és millorar la situació del meu país, ajudar la gent i poder ser útil i fer-ho des del lloc de responsabilitat que em toqui ocupar en cada moment (ja sigui diputada, ja sigui com a militant de base, etc.). Com he dit, entenc la política com la principal eina per canviar les coses. I per tant, el repte que tinc per davant són treballar per aconseguir la independència del meu poble, i a la vegada, per acabar amb les desigualtats que existeixen al país. I sobretot, i en especial, m'agradaria

³⁰ http://www.parlament.cat/web/composicio/diputats-fitxa?p_codi=1614#biografia [Data de consulta: 27/10/2013] <http://martonavilalta.blogspot.com.es/> [Data de consulta: 27/10/2013]

poder ser útil per canviar i millorar la situació que viu el jovent, un dels col·lectius més afectat per la crisi i que ara mateix veu com se'ls desfan les oportunitats. Sobre això, ja hem celebrat al Parlament un ple monogràfic sobre la situació de la joventut i que ens ha permès aprovar mesures i accions a emprendre que han de canviar la situació.

A més, m'agradaria contribuir a canviar les velles maneres de fer política aportant aire fresc i una manera més pragmàtica de treballar. Es tracta de combatre la desafecció política també i demostrar que no "tots són iguals" sinó que hi ha moltes persones que treballen, que treballem perquè creiem en el servei públic. I finalment, poder aportar el granet de sorra per normalitzar la presència de dones joves i del territori a la política catalana.

- **P:** *Creu que actualment encara hi ha dificultats per consolidar un lideratge femení?*
R: Sí, crec que els lideratges femenins encara són escassos, és més complicat que es consolidin i crec que estan carregats d'estereotips. Ens queda molt camí per fer encara, tot i que és cert i hem de reconèixer que hem avançat en els últims anys. Però encara avui en dia, en ple segle XXI hi ha massa prejudicis i estereotips que no hem sabut superar. Les dones que lideren grans empreses o que tenen llocs de responsabilitats en diferents àmbits són minoria i si ho aconsegueixen han hagut de fer sacrificis i, amb tota seguretat, han hagut de demostrar el doble que els homes per aconseguir el mateix reconeixement. Si bé és cert, m'agradaria destacar dues dones que actualment ostenten un lideratge fort i clar com són la Carme Forcadell de l'ANC i la Muriel Casals d'Òmnium Cultural, i que crec que són exemples a seguir.
- **P:** *S'ha trobat amb dificultats en el món laboral pel fet de ser dona?*
R: Jo no he tingut problemes en particular pel fet de ser dona. Però sí que m'he trobat amb la sensació que a les dones ens costa tenir la mateixa credibilitat que els homes a l'hora de fer la mateixa feina. Aquesta sensació s'agreuja quan a part de ser dona, ets jove, com em passa a mi. Llavors encara costa més aconseguir el mateix respecte i cal treballar també per demostrar que ser jove no vol dir ser menys vàlid. Ara bé, el que tinc clar és que el reconeixement, la credibilitat o el respecte es guanyen fent feina i treballant. I per tant, la meva dinàmica ha estat fer allò que havia de fer a cada moment i fer-ho el millor possible. I el que necessitem és aconseguir una societat on la gent sigui valorada per la seva vàlua personal i no pel seu gènere.
- **P:** *Quins creu que són els nous continguts que les dones han aportat o poden aportar a l'agenda política?*
R: Més que els nous continguts jo destacaria les maneres de fer. Sense ànim de generalitzar, perquè estaríem caient amb el mateix parany, sí que crec que les dones tenim una manera diferent de veure la realitat, i que les dones han aportat uns valors i una ètica femenina que milloren la vida política i (la resta d'àmbits en general). Es

tracta d'una visió transformadora de la política i de superar els paràmetres que havien estat marcats per la política masculinitzada.

En el cas dels continguts, és evident que ha estat la presència de més dones el que ha permès que es debatin i es tractin i es visualitzin problemàtiques que per culpa de la desigualtat que hi ha entre homes i dones mai no s'havien posat sobre la taula, com drets laborals i civils relacionats amb les dones, la conciliació familiar i personal, el dret a l'avortament, entre d'altres.

- **P:** *Creu que es reconeixen suficientment els mèrits polítics femenins?*

R: Haurem aconseguit la igualtat i la normalitat quan no ens haurem de fer aquesta pregunta. De fet, la mateixa pregunta canviant “femenins” per “masculins” no tindria sentit. Per tant, els mèrits polítics femenins no haurien d'estar permanentment reconeguts, haurien de ser una característica normal i quotidiana del nostre funcionament. Això vol dir que encara ens queda camí per recórrer i que el handicap no és ser dona, sinó que els handicaps són els estereotips que cal canviar, perquè massa vegades està establerta la creença que per a segons què són més vàlids, capaços o creïbles els homes. Cosa totalment falsa. I per tant, el principal problema és haver de demostrar la vàlua personal i haver de treballar el doble per ser reconeguda igual.

- **P:** *Personalment, creu que influeix el fet de ser dona en el món de la política?*

R: Al llarg de l'entrevista ens hem referit a aquesta idea. Estic convençuda que les dones estan tenint, tenen i tindran capacitat transformadora en l'àmbit de la política. Més enllà d'aconseguir la igualtat i la visibilitat, les dones en general aporten una visió i uns valors diferents en l'àmbit polític, que ha estat un àmbit eminentment masculí. Aquesta és la rellevància social del paper de les dones: unes rutines i unes accions basades en la capacitat per percebre les necessitats, per generar empatia, són maneres de fer que busquen complicitats, consensos, pragmatisme, anar per feina, sensibilitat.

La idea és que fins ara el que passa és que quan una dona es dedicava a la política, acabava canviant la dona, però ara, quan cada cop són més dones les que es dediquen a la política, el que canvia és la política.

- **P:** *Per quina política lleidatana, actual o no, sent admiració i perquè?*

R: La veritat és que no tinc cap referent únic en el qual emmirallar-me. Es tracta d'aprendre el bo de cada persona i sumar les característiques positives de les diverses dones. I en tot cas, m'agradaria fer un reconeixement a totes les dones que dediquen part del seu temps a la “cosa pública” i que malgrat els obstacles i les dificultats han optat per dedicar-se a la política.

Això sí, m'agradaria destacar el nom d'una dona extraordinària, que no era ben bé política, malgrat que també havia estat militant activa i que a través de la seva obra també feia en certa manera política, la Maria Mercè Marçal, amb arrels a la meua

comarca, i que sí que admiro per la seva lluita constant com a dona i per deixar-nos un llegat extraordinari, la seva obra.

6. CONCLUSIONS

Després de la nostra recerca podem extreure de la informació recopilada i les entrevistes realitzades un seguit de conclusions:

En primer lloc, queda palès que ja de bon principi el sufragisme i, per extensió, la lluita per la igualtat de sexes ha estat majoritàriament una lluita de les dones. Així va ser en el naixement i consolidació del moviment sufragista i així ha estat durant molt de temps, fent les excepcions que calgui.

Aquella solitud de les sufragistes també va ser experimentada, com hem vist, per les primeres dones que es van dedicar a la política després de la dictadura. L'hostilitat o en el millor dels casos el paternalisme eren ben presents, tal com expliquen les nostres entrevistades, i aquest fet es produïa sense distincions entre partits conservadors i progressistes.

A mesura que han passat els anys s'ha anat normalitzant la presència de les dones en política i n'ha augmentat el nombre, i al mateix temps que la societat prenia consciència de la necessitat d'assolir la igualtat d'oportunitats entre els dos sexes ho feia la política. En aquest sentit, cal destacar la Llei d'igualtat, implantada l'any 2007, que estableix la participació equilibrada de dones i homes en les candidatures electorals.

L'esmentada llei, un signe més de la anormalitat encara imperant, garanteix la presència de les dones en llocs de base però no així en els alts càrrecs, ocupats majoritàriament per homes, la qual cosa comporta que les polítiques hagin de competir entre elles per arribar a les esferes més altes del poder.

A banda d'aquest fet, obstaculitza l'ascensió del sector femení la manca de compatibilitat de la vida familiar i laboral (tant en la política com en altres àmbits) i la prioritització, en molts casos, de l'esfera personal (maternitat etc.)

El repte a què ens enfrontem tots plegats, doncs, és el de convertir la igualtat legal de què parlàvem en una veritable igualtat. Per fer-ho, cal un gran acord social que permeti compaginar la vida laboral i la familiar (regulació d'horaris, drets específics de maternitat i paternitat...) amb lleis que ho garanteixin.

És també imprescindible, sota el nostre punt de vista, la cooperació i el corporativisme entre les dones, que la competitivitat es converteixi en complicitat i lluita comuna perquè com hem pogut veure, tot i la feina feta, en queda molta per fer.

Finalment, cal superar l'escull potser més difícil: que les mateixes dones creguin en la seva vàlua i la de les seves companyes, confiïn en elles i disposin de la seguretat de què fan gala els seus companys polítics.

Aquest punt és cabdal no sols per l'ascensió de les dones als llocs de poder amb plena normalitat sinó també per incorporar una nova manera de fer política i no copiar els errors i defectes de la manera de fer masculina. Es tracta, doncs, d'assumir el millor de cadascú, amb el sentit comú, la sensibilitat i la intuïció que les dones aporten, és a dir, feminitzar la política i convertir-la en allò que hauria de ser i que malauradament no és, un instrument al servei dels ciutadans que millori la societat i la qualitat de vida de les persones.

Ja per acabar, i situant-nos en un àmbit més personal, vull parlar de què m'ha aportat a mi l'elaboració d'aquest treball de recerca. Sens dubte, la part més destacable i al meu parer més enriquidora ha estat la de les entrevistes personals amb Magda Ballester, Maria Burgués, Teresa Cunillera, Pilar Nadal, Teresa Ribes, Mercè Rivadulla i Conxita Taruella. Més enllà de les dades objectives que hem pogut mostrar amb la nostra recerca, les vivències narrades per totes elles ens aporten un grau de veracitat i d'identificació amb la seva experiència que no s'aconsegueix llegint cap llibre sobre el tema ni consultant percentatges o actes en un arxiu. Probablement hi ajuda el fet que són d'una generació semblant, però m'ha sobtat la coincidència de punts de vista i dels problemes amb què s'han trobat. Escoltar aquest grup de dones, amb el seu bagatge polític i personal, fent observacions com les que hem pogut llegir a les entrevistes i totes dient coses molt semblants va suposar un abans i un després en la meua visió sobre la situació i vaig prendre consciència de la perillositat que les generacions més joves, que ens hem trobat la batalla mig guanyada, ens relaxem iensem que ja està tot fet i que la desigualtat és cosa del passat. Que es dissimuli i prengui formes més diplomàtiques perquè així ho exigeix la societat i el pensament políticament correcte no vol dir que hagi perdut força. Cal acabar amb els prejudicis i amb la majoria masculina que encara percep que se'ls pren alguna cosa a la qual tenen dret quan una dona té més poder que ells o ocupa un lloc abans ocupat per un home. Ens ha costat massa esforços i hem fet molt camí per rendir-nos ara.

Jo, des d'aquí i humilment, em comprometo a no fer-ho.

7. BIBLIOGRAFIA

Llibres

ARENAS POSADAS, Carlos, *Sevilla y el Estado, 1982 -1923 Una perspectiva local de la formación del capitalismo en España.*, Ed. Grafivalme S.L, Sevilla, 1995

CERNUDA, Pilar, *La mujer en la política, El largo camino hacia la igualdad.*, Ed. Plaza & Janés editores, Barcelona, 2000

CENTRO Feminista de Estudios y Documentación, *El voto femenino en España: exposición*, Madrid, Instituto de la Mujer, 2006. 2a ed.

DALE, Javier, "El voto femenino en España cumple 80 años", *La Vanguardia*, Barcelona, 19 de novembre de 2013

MIR, Conxita; Jarne, Antonieta; Sagués, Joan; Vicedo, Enric, *Diccionari biogràfic de les terres de Lleida: política, economia, cultura i societat Segle XX*, Ed. Alfazeta, Lleida, 2010

VARELA I SERRA, Josep, *Converses a Lleida*, Editorial Virgili & Pagès, Lleida, 1988

, *Segones Converses a Lleida*, Editorial Pagès editors, Lleida, 1991.

VV.AA., *Lleida és femení: Dones per a la historia*, Ed. Alfazeta, Lleida 2009

Articles

http://elpais.com/diario/2000/03/08/catalunya/952481248_850215.html [Data de consulta: 26/09/2013]

<http://www.opinar.net/2010/mayo/rye19.htm> [Data de consulta: 26/09/2013]

Webgrafia

<http://www.socialistes.cat/directori/teresa-cunillera-mestres> [Data de consulta: 26/09/2013]

<http://www.diputaciolleida.es/diputacio/arxiu-basesdades.html> [Data de consulta: 11/12/2013]

<http://www.parlament.cat/web/composicio> [Data de consulta: 11/12/2013]

http://ca.wikipedia.org/wiki/Govern_de_Catalunya [Data de consulta: 12/12/2013]

8. DIETARI PERSONAL

Correu enviat a totes les polítiques entrevistades

Lleida, 2013

Benvolguda senyora,

Em dic Laura Llenes i estudio 1r de batxillerat a l'Ins Caparrella. Com tots els alumnes en aquesta etapa de la nostra formació, he de presentar un Treball de Recerca (TdR) durant el proper curs i, sota la direcció dels meus tutors, el professor Eduard López i la professora Marisa Torres, he escollit com a tema de la meva investigació les representants polítiques lleidatanes i, per tant, em seria de gran utilitat conèixer millor la seva experiència. És per això que li agrairia la seva disposició per contestar algunes de les preguntes que li enviaria més endavant per escrit.

L'objectiu d'aquest TdR és presentar, en una primera part, una perspectiva històrica sobre la introducció de la dona al món de la política, per passar en un segon apartat a fer una relació de quines han estat les dones lleidatanes més destacades en aquest àmbit. Per acabar, un tercer punt estudiarà els reptes als quals s'enfronten les polítiques lleidatanes actuals.

M'agradaria que considerés la nostra sol·licitud i poguéssim enviar-li les preguntes ben aviat. Tenim intenció de tirar endavant la nostra investigació al llarg dels propers mesos i seria de molt ajut poder coordinar un pla de treball el més aviat possible.

Esperem la seva resposta i aprofitem per enviar-li la nostra consideració més distingida.

Laura Llenes
llenes.laura3@gmail.com
660525209
Alcoletge

7/08/2013

La presa de contacte

Amb la majoria de les representants polítiques lleidatanes hi he contactat a través del correu electrònic, encara que amb cinc d'elles no va ser possible.

En el cas de la Sra. Pilar Nadal, després de cercar la seva direcció de correu electrònic a internet i no trobar-lo vaig pensar que parlar amb el director del centre, el Sr. Emili Grau, qui ha estat company de feina de la Sra. Pilar Nadal, podria ser una bona idea. A continuació podeu trobar els correus intercanviats on el Sr. Emili Grau m'assegura que la Sra. Pilar Nadal estarà encantada de participar en el meu treball i em facilita el seu correu. Després d'enviar-li la carta de presentació i no obtenir resposta, al cap dels dies vaig acabar entenent que no podia atendre en aquells moments o que quelcom no havia funcionat bé. Va ser a partir de l'entrevista amb la Sra. Teresa Cunillera que vaig acabar contactant telefònicament amb la Sra. Nadal i citant-me amb ella per poder mantenir una entrevista.

En el cas de la Sra. Bea Obis, la Sra. Teresa Ribes i la Sra. Conxita Tarruella, va ser gràcies a terceres persones que vaig poder arribar a parlar amb elles.

Missatges electrònics amb les representats polítiques

Sra. Magda Ballester i Sirvent

Benvolguda senyora Ballester,

Després d'haver contactat telefònicament amb vostè, li adjunto la carta que he preparat per demanar la col·laboració perquè així vostè es pugui fer una idea més clara sobre el meu treball.

Tot i que en un altre document li adjunto les preguntes de l'entrevista, preferiria entrevistar-me amb vostè personalment atès que ha estat una de les primeres representants polítiques de Lleida en la democràcia.

Si això no fos possible igualment li agrairé la seva resposta a les preguntes per escrit.

Moltes gràcies,
Laura Llenes

23/09/2013

Bon dia Laura,

Aquests dies vaig una mica de bòlit, perquè tinc molta feina amb la Fira de Sant Miquel i amb una campanya de comunicació que desenvolupo.

Per tant, m'aniria millor veure'ns a partir de la segona setmana d'octubre. Com et va?

Si et va bé, tornem a posar-nos en contacte el 7 o el 8 d'octubre. D'acord?

Una abraçada, Magda

24/09/2013

Bona tarda senyora Ballester,

Em sembla correcte el que vostè m'ha proposat, per tant, tornaré a enviar-li un correu el 7 o 8 d'octubre i en parlem.

Moltes gràcies, Laura Llenes

24/09/2013

Benvolguda senyora Ballester,

Primer de tot, em voldria disculpar per no haver-li escrit abans, tal i com havíem quedat, però en aquestes últimes setmanes hem tingut exàmens i, he de ser sincera, he deixat una mica de banda el meu treball.

Crec que en el primer correu que li vaig enviar hi pot trobar la meva carta de presentació i les preguntes de l'entrevista. A mi, m'interessaria poder entrevistar-me personalment amb vostè, encara que si no fos possible li agrairia, igualment, la resposta de les preguntes per escrit.

Moltes gràcies, Laura Llenes

16/10/2013

Hola Laura,

Quan et va millor veure'ns? Al matí o a la tarda?

Salutacions, Magda

23/10/2013

Sra.Ballester, a mi em va millor quedar a la tarda.

Salutacions, Laura

27/10/2013

Hola Laura,

Et va bé que quedem dimecres, dia 13, a les 18 hores al meu despatx?

L'adreça del meu despatx és:

C. Darrere de Sant Martí, 15, 3r 3a

Senyora Ballester,

Em sembla bé,

Gràcies, Laura

28/10/2013

Sra. Teresa Cunillera i Mestres

Hola Laura, per mi encantada. Ho faig amb molt de gust i a mi, si a vosaltres us va bé, m'agrada més fer entrevista en persona, perquè l'experiència m'ha demostrat que queda molt més ric. Si a tu et va bé fer-ho així podríem quedar a finals d'Agost o al Setembre. De totes maneres, ho fem com a tu et vagi millor i et sigui més útil.

Felicitats pel tema escollit i fins aviat.

Tere Cunillera

7/08/2013

Benvolguda senyora Cunillera, moltes gràcies per haver acceptat la meva sol·licitud. Més endavant em tornaré a posar en contacte amb vostè per concretar una data per trobar-nos, segurament serà a principis de setembre ja que ho he parlat amb el meu tutor i és el que ens aniria millor.

Salutacions,

Laura Llenes

7/08/2013

Benvolguda Sra Cunillera:

a propòsit del que li vaig escriure ja fa un temps sobre el meu interès per elaborar un Treball de Recerca sobre les polítiques lleidatanes, he pensat que dins de l'apartat d'entrevistes m'agradaria poder mantenir-ne alguna personalment, i no haver d'enviar-li el qüestionari per correu. Crec que una entrevista cara a cara em permetria també introduir d'altres comentaris i intercanviar una sèrie d'opinions que podrien enriquir la meva investigació.

Si a vostè li semblés igualment bé, podríem trobar el lloc i l'hora per fer aquesta xerrada, que no considero que s'hagi d'estendre més d'una hora. A mi, pels meus estudis, m'aniria millor alguna tarda; però en qualsevol cas m'adaptaré a la seva disponibilitat.

A l'espera de la seva resposta, aprofito per saludar-la molt cordialment.

19/09/2013

Buenos días:

Nos ponemos en contacto con Vd. para comunicarle que la Sra. Cunillera podría recibirla, si le viene bien, el próximo viernes 27 a las 10'00 h. en el Partido Socialista de la c/ Blondel, 19.

Esperamos su confirmación, reciba un saludo,

Lola Santana

Secretaría Tercera del Congreso de los Diputados

Tfno: 91.390.60.90

lola.santana@mesa.congreso.es

23/09/2013

A l'att. de la Sra. T. Cunillera

Buenas tardes:

acabo de leer su mensaje, y he de decirle que, de ser posible, como soy estudiante de segundo curso de Bachillerato, estudio de 8:30 a 15h. y, en principio, la hora que me propone no me va del todo bien.

Si no alterara demasiado su agenda, le agradecería que nos pudiéramos ver en horario de tarde. Y si no hubiera otra posibilidad hablaría con mi tutor y pediría permiso a mi director y a mis padres para poder dejar las clases y asistir a la cita con ud.

Espero que comprenda mis circunstancias y podamos encontrar un momento adecuado a las posibilidades de ambas.

Muy atentamente.

23/09/2013

Buenos días:

Me dice la Sra. Cunillera (en broma) que como ella no tiene que pedir permiso a nadie, no le importa recibirte el viernes 27 a las 18'00 h. en el mismo sitio.

Espero la confirmación. Gracias, un saludo,

Lola Santana

Secretaría Tercera del Congreso de los Diputados

25/09/2013

Buenas tardes,

Me parece perfecta la hora propuesta.

Muchas gracias

25/09/2013

Sra. Alexandra Cuadrat i Capdevila

Hola Laura, estaré encantada d'ajudar-te en el teu treball. Si, a més, necessites contactar amb alguna altra dona del PSC t'ho puc facilitar, com per exemple la Teresa Cunillera, que és filla de Bell-lloc, o Agnès Pardell que va ser diputada al parlament de Catalunya, etc.

Quedo a la teva disposició pel que necessitis.

7/08/2013

Moltes gràcies Alexandra. Amb la Teresa Cunillera ja hi he contactat, en tot cas consultaré amb el meu tutor si és necessari contactar amb alguna política més del PSC, perquè clau, estem fent que mes o menys hi hagi les mateixes dones de cada partit entrevistades.

Salutacions

Laura Llenes

8/08/2013

Benvolguda senyora **Cuadrat**,

Després de saber que accepta la meva proposta, li adjunto un document amb les preguntes que li agrairia que em respongués el més aviat possible.

Moltes gràcies,

Laura Llenes

4/09/2013

Bona tarda Laura,

T'envio les respostes al qüestionari que em vas passar.

No tenia gaire idea de l'extensió que havien de tenir. Si ho trobes massa llarg o curt, ja m'ho diràs. Ho puc retocar.

Espero que t'hagi ajudat i que tinguis molt èxit en el teu treball.

Alexandra **Cuadrat**

Alexandra, moltes gràcies per haver col·laborat en el meu treball.

No t'he enviat aquest correu abans perquè esperava trobar-te i poder-t'ho dir personalment però com que ja van passant els dies he preferit enviar-te el correu.

Una vegada més, gràcies.

1/10/2013

Sra. Angeles Ribes

Hola, Laura.

Serà un plaer ajudar-te en el que pugui. Estic a la teva disposició quan vulguis.

Una abraçada,

Ángeles Ribes.

8/08/2013

Benvolguda senyora Ribes,

Després de saber que accepta la meva proposta, li adjunto un document amb les preguntes que li agrairia que em respongués el més aviat possible.

Moltes gràcies,

Laura Llenes

4/09/2013

Apreciada Laura:

Lo primero, te ruego que aceptes mis disculpas por el retraso en responderte. Espero que no haya sido un problema en tu trabajo.

Y ahora paso a las preguntas. Espero que te sirvan de ayuda

19/09/2013

Sra. Marta Vilalta i Torres

Hola Laura!!

Què tal? Trobo molt interessant el treball que has escollit per al teu TdR i serà un plaer poder-te ajudar i col·laborar-hi.

Així que estic a la disposició per respondre les preguntes que creguis convenient o fer les gestions que creguis necessàries.

Si et sembla, em pots escriure en aquest mateix correu! I si et convé qualsevol cosa, aquí també tens el meu mòbil.

A banda que, si vols, pots i et fa il·lusió un dia podries venir al Parlament de visita per conèixer de primera mà la nostra feina.

Una abraçada i estem en contacte.

(Per cert, no em diguis senyora eh, em pots dir directament: Marta!)

19/09/2013

Hola Marta!

Abans de res, gràcies per voler col·laborar en el meu TdR. T'adjunto un document on hi trobaras les preguntes que t'agairia que em contestessis el més aviat possible.

Parlaré amb el meu tutor sobre la proposta que m'has fet de venir al Parlament i si ho creu convenient ja et diré quelcom.

Salutacions,

Laura Llenes

19/09/2013

Hola Laura,

Et passo l'entrevista per al teu treball de recerca.

Perdona el retard. Si et puc ajudar en alguna cosa més, ja saps, resto a la teva disposició.

Una abraçada i molta sort amb el treball.

7/10/2013

Marta, moltes gràcies per haver participat en el meu treball

Una abraçada,

8/10/2013

Sra. Mª Dolors López i Aguilar

Benvolguda senyora López, li adjunto un document amb la carta de presentació on podrà conèixer més sobre el meu treball i un altre document amb les preguntes que li agrairia que em respongués el més aviat possible.
Moltes gràcies, Laura Llenes

19/09/2013

Bon dia Laura, t'envio les respostes de l'entrevista, per qualsevol cosa m'ho dius
Dolors López

25/09/2013

Sra. Mercè Rivadulla i Gràcia

Benvolguda Laura,
Amb molt de gust respondre a les teves preguntes.
Una abraçada,
Mercè

4/12/2013

Senyora Rivadulla,

Hi hauria la possibilitat d'entrevistar-nos personalment o prefereix fer-ho per escrit?
Espero la seva resposta i li adjunto un document on vostè hi podra veure les preguntes.
Moltes gràcies, Laura Llenes

6/12/2013

Hola Laura,
Millor parlar personalment, no? No se com estàs tu de calendari; jo, en principi, puc els dijous al matí i la tarda i els divendres al matí. T'aniria be?
Una abraçada, Mercè

6/12/2013

Sr, Rivadulla

Li aniria bé trobar-nos aquest dijous dia 12 a les 19:00 hores?
Si és el cas que li va bé indiquim on ens podriem trobar
Moltes gràcies, Laura Llenes

9/12/2013

Laura, quedem al Nelson? Dijous, a les 19:00?

9/12/2013

Sra.Rivadulla,

Em sembla perfecte
Fins dijous
Gràcies, Laura Llenes

10/12/2013

Correu enviat al Sr. Emili Grau

Senyor Emili Grau,
Sóc la Laura Llenes, alumna de l'Institut Caparrella, i li escric per saber si podria facilitar-me el correu de la Pilar Nadal.
El meu Treball de Recerca està basat en el paper de les dones lleidatanes a la política i em seria de gran ajuda poder passar-li un qüestionari. Degut a que ja no exerceix en el món de la política em resulta complicat trobar el seu correu per internet.
Moltes gràcies
Salutacions 6/08/2013

Resposta

Hola Laura,
La senyora Nadal, no és gaire usuària del correu electrònic, haurem de fer la gestió per telèfon. Ja t'avanço que estarà encantada en col·laborar amb tu en la teva recerca.
Si em facilites un contacte telefònic per poder-te localitzar, jo parlo amb ella i us poso en contacte. Què et sembla ?
Salutacions,
Emili Grau 6/08/2013

Resposta

Senyor Emili Grau,
Em sembla perfecte, aquest és el meu número 660 52 52 09 6/08/2013

Resposta

Hola Laura,
He parlat amb la senyora Nadal i m'ha confirmat que estarà encantada de col·laborar amb tu. M'ha facilitat aquesta adreça electrònica perquè puguem enviar-li el qüestionari.
pilnadre@gmail.com
Si tinguessis cap problema de comunicació, o necessites res més, pots contactar amb mi sense cap problema.
Salutacions, 6/08/2013